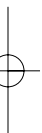

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

I. Παράλληλα κείμενα

Ενότητα 1 Πρώτο παράλληλο κείμενο

Η ομορφιά και η αρπαγή της ωραίας Ελένης έχουν εμπνεύσει πολλούς καλλιτέχνες και λογοτέχνες, Έλληνες και ξένους. Παραθέτουμε ένα μικρό απόσπασμα από την *Έλένη* του Γιώργου Σεφέρη.

«Δέν μπήκα στο γαλαζόπλωρο καράβι. Ποτέ δέν πάτησα την άντρειωμένη Τροία».	30
Μέ το βαθύ στηθόδεσμο, τόν ήλιο στά μαλλιά, κι αυτό το ανάστημα ΐσκιои και χαμόγελα παντοῦ στοὺς ὤμους στοὺς μηρούς στά γόνατα· ζωντανό δέρμα, καί τὰ μάτια	35
μέ τὰ μεγάλα βλέφαρα, ἦταν ἐκεῖ, στήν ὄχθη ἑνὸς Δέλτα. Καί στήν Τροία; Τίποτε στήν Τροία - ἕνα εἶδωλο. Ἔτσι τὸ θέλαν οἱ θεοί. Κι ὁ Πάρις, μ' ἕναν ἴσκιο πλάγιαζε σὰ νὰ ἦταν πλάσμα ἀτόφιο· κι ἐμεῖς σφαζόμεσταν γιὰ τὴν Ἑλένη δέκα χρόνια.	40

Γ. Σεφέρης, *Έλένη*

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ο Γοργίας στο έργο του *Έλένης ἐγκώμιον*, ένα ρητορικό παίγνιο, απαριθμεί τέσσερις παράγοντες στους οποίους ενδεχομένως οφείλεται η φυγή της Ελένης με τον Πάρι: α) τους θεούς και την τύχη, β) τη βία, γ) τον πειστικό λόγο και δ) τον έρωτα. Και οι τέσσερις, κατά τον Γοργία, είναι ανώτεροι από την ανθρώπινη βούληση, άρα η Ελένη δεν ευθύνεται για την πράξη της.

Ἡ γὰρ Τύχης βουλῆμασι καὶ θεῶν βουλευμάσι καὶ Ἀνάγκης ψηφίσμασιν ἔπραξεν ἃ ἔπραξεν, ἢ βία ἀρπασθεῖσα, ἢ λόγους πεισθεῖσα, ἢ ἔρωτι ἀλοῦσα. Εἰ μὲν οὖν διὰ τὸ πρῶτον, ἄξιος αἰτιᾶσθαι ὁ αἰτιώμενος· θεοῦ γὰρ προθυμίαν ἀνθρωπίνη προμηθία ἀδύνατον κωλύειν. [...] Εἰ οὖν τῇ Τύχῃ καὶ τῷ θεῷ τὴν αἰτίαν ἀναθετέον, τὴν Ἑλένην τῆς δυσκλείας ἀπολυτέον.

Γοργίας, *Έλένης ἐγκώμιον* 6

Γλωσσικά σχόλια

Τύχης βουλῆμασι	σύμφωνα με τις επιθυμίες της τύχης
θεῶν βουλευμάσι	σύμφωνα με τα σχέδια των θεών
Ἀνάγκης ψηφίσμασιν	σύμφωνα με τις αποφάσεις του πεπρωμένου
βία ἀρπασθεῖσα ἔπραξεν ἃ ἔπραξεν	επειδή αρπάχθηκε με τη βία έκανε ό,τι έκανε
λόγους πεισθεῖσα	επειδή πείστηκε με τα λόγια
ἔρωτι ἀλοῦσα (μτχ. αορ. β' ρ. ἀλίσκομαι)	επειδή κυριεύτηκε από έρωτα
ἄξιος αἰτιᾶσθαι ὁ αἰτιώμενος	αξίζει να κατηγορείται ο ένοχος
θεοῦ γὰρ προθυμίαν	γιατί τη θεϊκή θέληση
ἀνθρωπίνη προμηθία	με την ανθρώπινη πρόνοια, περίσκεψη
θεῷ τὴν αἰτίαν ἀναθετέον (ρημ. επίθ. ρ. ἀνατίθεμαι)	πρέπει να αποδοθεί η κατηγορία σε κάποιον θεό
τὴν Ἑλένην τῆς δυσκλείας ἀπολυτέον	πρέπει να απαλλαγεί η Ελένη από την κακή φήμη, τη δυσφήμιση

Ερωτήσεις

1. Ποιες εκδοχές σχετικά με τον μύθο της Ελένης προσφέρουν τα παραπάνω αποσπάσματα;
2. Ποια κοινά στοιχεία συνδέουν τα παραπάνω αποσπάσματα με το κείμενο της Ενότητας;
3. Γνωρίζετε άλλα έργα βασισμένα στον μύθο της ωραίας Ελένης;

Ενότητα 2

Στο παρακάτω απόσπασμα από τον Έπιτάφιο του Δημοσθένη εξάγονται οι πεσόντες στη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.), οι οποίοι πολέμησαν κατά του Φιλίππου Β΄ της Μακεδονίας και με την ανδρεία τους κέρδισαν αγέραστη δόξα.

Πρῶτον μὲν ἀντὶ μικροῦ χρόνου πολὺν καὶ τὸν ἅπαντ' εὐκλείαν ἀγήρω καταλείπουσιν, ἐν ἧ καὶ παῖδες οἱ τούτων ὀνομαστοὶ τραφήσονται καὶ γονεῖς [οἱ τούτων] περιβλεπτοὶ γηροτροφήσονται, παραψυχὴν τῷ πένθει τὴν τούτων εὐκλείαν ἔχοντες. Ἐπειτα νόσων ἀπαθεῖς τὰ σώματα καὶ λυπῶν ἄπειροι τὰς ψυχάς, ἃς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν οἱ ζῶντες ἔχουσιν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ καὶ πολλῶ ζήλῳ τῶν νομιζομένων τυγχάνουσιν. Οὓς γὰρ ἅπαντα μὲν ἢ πατρίς θάπτει δημοσίᾳ, κοινῶν δ' ἐπαίνων μόνου τυγχάνουσιν, ποθοῦσι δ' οὐ μόνου συγγενεῖς καὶ πολῖται, ἀλλὰ πᾶσαν ὄσσην Ἑλλάδα χρὴ προσειπεῖν, συμπεπένθηκεν δὲ καὶ τῆς οἰκουμένης τὸ πλεῖστον μέρος, πῶς οὐ χρὴ τούτους εὐδαίμονας νομίζεσθαι;

Δημοσθένης, Έπιτάφιος 32-34

Γλωσσικά σχόλια

πρῶτον	κατ' αρχάς, πρώτα απ' όλα
ἀντὶ μικροῦ χρόνου	αντί για τον σύντομο χρόνο (του βίου)
πολὺν καὶ τὸν ἅπαντ' εὐκλείαν ἀγήρω καταλείπουσιν	αφήνουν στην αιωνιότητα αγέραστη δόξα
ἐν ἧ	μέσα στην οποία
τραφήσονται	θα ανατραφούν
περιβλεπτοὶ γηροτροφήσονται (οριστ. μέλλ. ρ. γηροτροφέομαι, γηροτροφοῦμαι)	θα γηροκομηθούν απολαμβάνοντας τον γενικό θαυμασμό
παραψυχὴν τῷ πένθει	παρηγοριά στο πένθος
εὐκλείαν	καλή φήμη, δόξα
νόσων ἀπαθεῖς τὰ σώματα	απρόσβλητοι σωματικά από αρρώστιες
λυπῶν ἄπειροι τὰς ψυχάς	αλώβητοι ψυχικά από λύπες
ἃς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν (δοτ. πληθ. ουδ. γέν. μιθ. παρακ. ρ. συμβαίνω) οἱ ζῶντες ἔχουσιν	πράγματα τα οποία αντιμετωπίζουν σε διάφορες περιστάσεις οι ζωντανοί
τῶν νομιζομένων τυγχάνουσιν	απολαμβάνουν τις καθιερωμένες τιμές
πᾶσαν ὄσσην Ἑλλάδα χρὴ προσειπεῖν (απαρ. αορ. β' ρ. προσαγορεύω)	ολόκληρη η Ελλάδα πρέπει να πούμε
συμπεπένθηκεν (οριστ. παρακ. ρ. συμπενθέω, συμπενθῶ) δὲ καὶ τῆς οἰκουμένης τὸ πλεῖστον μέρος	στο πένθος γι' αυτούς έχει συμμετάσχει και το μεγαλύτερο μέρος της οικουμένης

Ερωτήσεις

1. Σύμφωνα με το παραπάνω παράλληλο κείμενο, ποιο κέρδος αποκομίζουν οι πεσόντες στο πεδίο της μάχης;
2. Τόσο το παραπάνω απόσπασμα όσο και το κείμενο της Ενότητας ανήκουν σε επιτάφιους λόγους. Ποιες θεματικές και υφολογικές ομοιότητες εντοπίζετε ανάμεσα στα δύο αποσπάσματα;

Ενότητα 3

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Σωκράτης και ο Ευθύδημος προσπαθούν να προσδιορίσουν ποιος πρέπει να θεωρείται πλούσιος και ποιος φτωχός. Ο Ευθύδημος επισημαίνει ότι πολλοί τύραννοι, αν και διαθέτουν πολλά αγαθά, επιζητούν όλο και περισσότερα για να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Ποίους δὲ πένητας καὶ ποίους πλουσίους καλεῖς; Τοὺς μὲν, οἶμαι, μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς ἃ δεῖ τελεῖν πένητας, τοὺς δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν πλουσίους. Καταμεμάθηκας οὖν ὅτι ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν οὐ μόνον ἀρκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ περιποιῶνται ἀπ' αὐτῶν, ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ οὐχ ἱκανὰ ἔστι; Καὶ νῆ Δί', ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ὀρθῶς γάρ με ἀναμιμνήσκεις, οἶδα [γάρ] καὶ τυράννους τινάς, οἱ δι' ἔνδειαν ὥσπερ οἱ ἀπορώτατοι ἀναγκάζονται ἀδικεῖν.

Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα 4.2.37-39

Γλωσσικά σχόλια

<p>οἶμαι, οἶομαι τοὺς μὲν... μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς ἃ δεῖ τελεῖν πένητας (ενν. καλῶ) πλείω τῶν ἱκανῶν καταμεμάθηκας (οριστ. παρακ. ρ. καταμανθάνω) οὖν ἐνίοις (αορ. επιμερ. αντων. ἔνιοι, ἔνια, ἔνια) μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν (δοτ. πληθ. αορ. γέν. μιχ. ενεστ.) ἀλλὰ καὶ περιποιῶνται ἀπ' αὐτῶν ἐνίοις δὲ πάνυ πολλὰ (ενν. ἔχουσιν) νῆ Δί' ἀναμιμνήσκεις δι' ἔνδειαν</p>	<p>νομίζω, θεωρῶ αυτούς που δεν ἔχουν αρκετά, ὥστε να ικανοποιήσουν τις ἀνάγκες τους τους αποκαλῶ φτωχούς περισσότερα ἀπὸ ὅσα αρκοῦν ἔχεις ξετάσει λοιπόν σε μερικούς, ἐνῶ ἔχουν πολὺ λίγα ἀλλὰ κάνουν και αποταμίευση ἀπὸ αὐτὰ ἐνῶ σε μερικούς που ἔχουν πάρα πολλὰ μα τον Δία υπενθυμίζεις ἀπὸ ἀνάγκη, ἀπὸ ἔλλειψη</p>
--	--

Ερωτήσεις

1. Πῶς θα ἦταν δυνατό να οριστοῦν ο πλούσιος και ο φτωχός με βάση το περιεχόμενο του παράλληλου κειμένου;
2. Σε ποια ἀπὸ τις κατηγορίες ἀνθρώπων του παραπάνω ἀποσπάσματος ἐπιπίπτει ο Ιέρων, ὅπως παρουσιάζεται στο κείμενο της Ενότητας 3; Να αιτιολογήσετε την ἀποψή σας.

Ενότητα 4

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Ο Βακχυλίδης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον Κανόνα των εννέα μεγάλων λυρικών, ασχολήθηκε με πολλά είδη της λυρικής ποίησης (έγραψε παιάνες, ὕμνους, υπορχήματα, διθυράμβους, ἐπινίκια τραγούδια κ.ά.). Στο παρακάτω ἀπόσπασμα, που ἀνήκει σε ἕναν παιάνα, ο ποιητής περιγράφει εικόνες της ἀνθρώπινης ζωῆς σε περίοδο ειρήνης.

*τίκτει δὲ τε θνατοῖσιν εἰ-
ρήνα μεγαλάνορα πλοῦτον
καὶ μελιγλώσσων ἀοιδῶν ἄνθηα
δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν
θεοῖσιν αἴθεσθαι βοῶν ξανθᾶ φλογί
μηρί' εὐμάλλων τε μῆλων*

γυμνασίων τε νέοις
 αὐλῶν τε καὶ κόμων μέλιν.
 Ἐν δὲ σιδαροδέτοις πόρπαξιν αἰθᾶν
 ἀραχνᾶν ἱστοὶ πέλονται,
 ἔγχεα τε λογχωτὰ ξίφεα
 τ' ἀμφάκεα δάμναται εὐρώς.

χαλκεᾶν δ' οὐκ ἔστι σαλπίγγων κτύπος,
 οὐδὲ συλᾶται μελίφρων
 ὕπνος ἀπὸ βλεφάρων ἄωιος ὃς θάλπει κέαρ.
 Συμποσίων δ' ἔρατῶν βροίθοντ' ἀγνιαί,
 παιδικοὶ θ' ὕμνοι φλέγονται.

Βακχυλίδης, Παιάν 1 στ. 61-80

Μετάφραση

Για τους θνητούς γεννά η μεγάλη Ειρήνη πλούτη
 και τραγουδιών γλυκόφωνους ανθούς·
 πάνω στους πλουμιστούς βωμούς, στην ξανθή φλόγα
 καίονται για τους θεούς, σαν είναι ειρήνη, μηριά βοδιών, πυκνόμαλλων προβάτων,
 και τότε ο νους των νέων είναι στους κωμούς,
 στο παίξιμο του αυλού και στις παλαιίστρες.
 Τα σιδεροδεμένα
 χερούλια των ασπίδων αραχνιάζουν,
 σκουριά σκεπάζει
 τα δίκωπα σπαθιά, τις λόγχες των δοράτων.

Οι σάλπιγγες οι χάλκινες πια δεν βαράνε,
 δεν κλέβουν απ' τα μάτια το γλυκό
 τον ύπνο της αυγής, που τις καρδιές ζεσταίνει.
 Ευφρόσυνα συμπόσια είναι γεμάτοι οι δρόμοι,
 και παιδικοί ξεχύνονται, σαν φλόγες, ὕμνοι.

(μτφρ. Θ. Σταύρου)

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ο Θουκυδίδης αναφέρει ότι κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου η δημοκρατική παράταξη μιας πόλης καλούσε σε βοήθεια τους Αθηναίους και η ολιγαρχική τους Λακεδαιμονίους, με αποτέλεσμα να ξεσπούν εμφύλιες διαμάχες. Στο παρακάτω απόσπασμα περιγράφονται οι ακρότητες στις οποίες οδήγησε ο εμφύλιος πόλεμος στην Κέρκυρα.

Πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καὶ οἶον φιλεῖ ἐν τῷ τοιοῦτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Καὶ γὰρ πατήρ παιδα ἀπέκτεινε καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο, οἱ δὲ τινες καὶ περι-οικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Θουκυδίδης, Ἱστορία 3.81.5

Γλωσσικά σχόλια

<p>ἡ ἰδέα <i>πᾶσα ἰδέα κατέστη θανάτου φιλεῖ (= εἴωθε) οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω</i></p> <p>ἀποσπῶντο (οριστ. παρατ. ρ. ἀποσπάομαι, ἀποσπῶμαι) πρὸς αὐτοῖς περιοικοδομηθέντες (μτχ. παθ. αορ. α' ρ. περιοικοδομέομαι, περιοικοδομοῦμαι)</p>	<p>ἡ μορφή, το εἶδος διαπράχθησαν κάθε είδους φόννοι συνηθίζεται ὅπως συνήθως συμβαίνει σε τέτοιες περιστάσεις δεν υπάρχει τίποτε που να μη συνέβη (στην Κέρκυρα) και ακόμη περισσότερα (χειρότερα) απομακρύνονταν βίαια κοντά σε αυτά (τα ιερά, τους ναούς) αφού χτίστηκαν</p>
--	---

Τρίτο παράλληλο κείμενο

Ο Θουκυδίδης σχολιάζει στο παρακάτω απόσπασμα πώς διαφοροποιείται η συμπεριφορά των ανθρώπων σε περίοδο πολέμου.

Ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἶ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὁργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ.

Θουκυδίδης, *Ἱστορία* 3.82.2-3

Γλωσσικά σχόλια

<p><i>καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν ὑφελὼν (μτχ. αορ. β' ρ. ὑφαιρέω, ὑφαιρῶ) τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ' ἡμέραν τὰς ὁργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ (γ' εν. ενκτ. ενεστ. ρ. ὁμοιάω, ὁμοιάω) πρὸς τὰ παρόντα</i></p>	<p>και σε περίοδο ευημερίας είναι πιο ήρεμοι, έχουν ηπιότερες απόψεις επειδή δεν τους πιέζουν φοβερές ανάγκες επειδή αφαιρεί την καθημερινή ευπορία (τις ευκολίες της καθημερινής ζωής) εξομοιώνει / προσαρμόζει την ψυχική διάθεση των ανθρώπων με την/στην πολεμική κατάσταση που επικρατεί εκείνη τη στιγμή</p>
--	--

Ερωτήσεις

1. Να συγκρίνετε τα αγαθά της ειρήνης όπως παρουσιάζονται τόσο στο πρώτο παράλληλο κείμενο όσο και στο κείμενο της Ενότητας. Ποιους τομείς της ζωής προβάλλει ιδιαίτερα το απόσπασμα από τον Βακχylίδη;
2. Με ποιον τρόπο και για ποιον λόγο μεταβάλλεται η ανθρώπινη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια του πολέμου, σύμφωνα με το τρίτο παράλληλο κείμενο;
3. Αντλώντας στοιχεία από το δεύτερο παράλληλο κείμενο, να αναφέρετε σε ποιες ακρότητες οδήγησε ο εμφύλιος σπαραγμός τους Κερκυραίους. Γνωρίζετε από την Ιστορία εμφύλιους πολέμους που έπληξαν την Ελλάδα;

Ενότητα 5

Στο παρακάτω απόσπασμα προβάλλεται η σημασία της ισονομίας και της ισοτιμίας ως βασικών παραμέτρων του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Ἡμεῖς δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι, μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες, οὐκ ἀξιοῦμεν δοῦλοι οὐδὲ δεσπότης ἀλλήλων εἶναι, ἀλλ' ἢ ἰσογονία ἡμᾶς ἢ κατὰ φύσιν ἰσονομίαν ἀναγκάζει ζητεῖν κατὰ νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑπεῖκειν ἀλλήλοις ἢ ἀρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως. Ὅθεν δὴ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ τεθραμμένοι οἱ τῶνδ' ἐγὼ πατέρες καὶ οἱ ἡμέτεροι καὶ αὐτοὶ οὗτοι, καὶ καλῶς φύντες, πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἔργα ἀπεφήναντο εἰς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσία, οἰόμενοι δεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ Ἑλλησιν ὑπὲρ Ἑλλήνων μάχεσθαι καὶ βαρβάρους ὑπὲρ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων.

Πλάτων, *Μενέξενος* 238e-239b

Γλωσσικά σχόλια

φύντες (μτχ. αορ. β' ρ. φύομαι)	γεννημένοι
ἢ ἰσογονία ἡμᾶς ἢ κατὰ φύσιν	ἢ ἐκ φύσεως ἰσότητα γένους
καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑπεῖκειν ἀλλήλοις ἢ ἀρετῆς δόξῃ	καὶ νὰ υποχωροῦμε στὶς μεταξύ μας σχέσεις μόνο σε ὅ-
καὶ φρονήσεως	ποιον ἐπιδεικνύει ἀρετὴ καὶ φρόνηση
ὅθεν	ἐτσι, ἐπομένως
ἀπεφήναντο (οριστ. αορ. ρ. ἀποφαίνομαι)	ἐπέδειξαν
οἰόμενοι	θεωρώντας

Ερωτήσεις

1. Σε ποιες αξίες πρέπει νὰ στηρίζεται τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα, σύμφωνα με τὸ παραπάνω παράλληλο κείμενο;
2. Ποιὸς εἶναι, κατὰ τὴν ἀποψή σας, ὁ κοινὸς θεματικὸς ἀξονας ἀνάμεσα στὸ παραπάνω ἀπόσπασμα καὶ στὸ κείμενο τῆς Ενότητας;

Ενότητα 6

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Ἡ μουσικὴ καὶ τὸ τραγούδι προκαλοῦν ἀγαλλίαση καὶ ευφροσύνη στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ. Στὸς παρακάτω στίχους ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα ἡ ομάδα τῶν Ἀχαιῶν ποὺ ἔχει ἀναλάβει νὰ πείσει τὸν Ἀχιλλεῦ νὰ ἐπιστρέψει στὴ μάχη τὸν βρῖσκει νὰ παίζει κιθάρα καὶ νὰ τραγουδά, καὶ μάλιστα ὑστερὰ ἀπὸ τὴν προσβλητικὴ συμπεριφορὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα ποὺ τὸν πίκρανε.

Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθην,
τὸν δ' εὖρον φρένα τερόμενον φόρμιγγι λιγείῃ
καλῇ δαιδαλέῃ, ἐπὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν,
τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων πόλιν Ἡτίωνος ὀλέσσας·
τῆ δ' ἔγε θυμὸν ἔτερεπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

Ὅμηρος, *Ἰλιάς* I 185-189

Μετάφραση

Κι ὡς τέλος στα καλύβια κι ἄρμενα τῶν Μυρμιδόνων φτάσαν,
νὰ φραίνεται τὸν βρήκαν με ὄμορφη, πολύπλουμη κιθάρα,
γλυκόφωνη, ποὺ ὁ καβαλάρης τῆς ξεχώριζε ἀσημένιος –

κούρσος δικό του, του Ηετίωνα σαν πάτησε το κάστρο.
Με αυτή φαινόνταν τώρα κι έψελνε παλικαριές μεγάλες.
(μτφρ. Ν. Καζαντζάκης – Ι.Θ. Κακριδής)

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ο Πίνδαρος ασχολήθηκε με όλα σχεδόν τα είδη της χορικής λυρικής ποίησης. Το παρακάτω απόσπασμα ανήκει στο προοίμιο του *Α΄ Πυθιονίκου* (πρόκειται για ποιήματα που συντέθηκαν για να τιμηθούν νικητές των αθλητικών αγώνων που τελούνταν στους Δελφούς). Εδώ υμνείται η δύναμη του Απόλλωνα και της μουσικής.

*Χρυσέα φόρμιγξ, Ἀπόλλωνος καὶ ἰοπλοκάμων
σύνδικον Μοισᾶν κτέανον· τᾶς ἀκούει
μὲν βάσις ἀγλαΐας ἀρχά,
πείθονται δ' ἄοιδοὶ σάμασιν
ἀγησιχόρων ὅποταν προοιμίων
ἀμβολὰς τεύχῃς ἐλελιζομένα.
Πίνδαρος, Α΄ Πυθιονίκος 1-6*

Μετάφραση

Φόρμιγγα χρυσή! Ο Απόλλωνας σε ορίζει,
Μα κι οι Μούσες, θεές μενεξεδομαλλούσες.
Ο δικός σου αχός τα βήματα ρυθμίζει
Τα χορευτικά που ανοίγουν το γιορτάσι·
Οι τραγουδιστές τα σήματά σου ακούνε,
Όταν προανακρούσματα των προοιμίων,
Που οδηγούν χορούς, τρεμάμενη εσύ δίνεις.
(μτφρ. Θ. Σταύρου)

Τρίτο παράλληλο κείμενο

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Αιλανός σχολιάζει τη σημασία που έδιναν οι Μυτιληναίοι στη διδασκαλία της μουσικής.

Ἦνίκα τῆς θαλάττης ἦρξαν Μυτιληναῖοι, τοῖς ἀφισταμένοις τῶν συμμάχων τιμωρίαν ἐπέηρτησαν, γράμματα μὴ μανθάνειν τοὺς παῖδας αὐτῶν μηδὲ μουσικὴν διδάσκεισθαι, πασῶν κολάσεων ἠγησάμενοι βαρυτάτην εἶναι ταύτην, ἐν ἀμουσίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ καταβιῶναι.

Αἰλιανός, *Ποικίλη Ἱστορία* 7.15

Γλωσσικά σχόλια

<i>ἦνίκα</i>	όταν
<i>ἦρξαν</i>	ήταν αρχηγοί, εξουσίαζαν
<i>τοῖς ἀφισταμένοις</i> (μτχ. ενεστ. ρ. ἀφίσταμαι)	σε αυτούς που επαναστατούσαν
<i>ἐπέηρτησαν</i> (οριστ. αορ. ρ. ἐπαρτάω, ἐπαρτῶ)	επέβαλαν
<i>πασῶν κολάσεων</i>	από όλες τις τιμωρίες
<i>ἠγησάμενοι</i> (μτχ. αορ. ρ. ἠγέομαι, ἠγοῦμαι)	επειδή θεώρησαν
<i>καταβιῶναι</i> (απαρ. αορ. β΄ ρ. καταβιόω, καταβιῶ)	να περνάει κανείς τη ζωή του

Ερωτήσεις

1. Αντλώντας πληροφορίες από τα παραπάνω παράλληλα κείμενα αλλά και από το κείμενο της Ενότητας, να περιγράψετε ποια φαίνεται ότι ήταν η σημασία της μουσικής και του τραγουδιού για τους αρχαίους Έλληνες.
2. Με βάση το παράλληλο κείμενο από τον Αιλιανό, να σχολιάσετε τη σκοπιμότητα των ποινών που επέβαλαν οι Μυτιληναίοι και να εκτιμήσετε τις συνέπειες που θα είχαν για τους τιμωρούμενους.
3. Γνωρίζετε από τη μυθολογία ή τη δημοτική μας παράδοση ιστορίες σχετικές με τη δύναμη της μουσικής;

Ενότητα 7

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Στο παρακάτω απόσπασμα προβάλλονται η εφευρετικότητα του Αρχιμήδη και ο ζήλος που επιδείκνυε ο Ιέρων σε κατασκευαστικά έργα.

Ἰέρων δὲ ὁ Συρακοσίων βασιλεὺς, ὁ πάντα Ῥωμαίοις φίλος, ἐσπουδάκει μὲν καὶ περὶ ἱερῶν καὶ γυμνασίων κατασκευάς, ἦν δὲ καὶ περὶ ναυπηγίας φιλότιμος, πλοῖα σιτηγὰ κατασκευαζόμενος, ὧν ἑνὸς τῆς κατασκευῆς μνησθήσομαι. [...] Ὡς δὲ περὶ τὸν καθελκυσμὸν αὐτοῦ τὸν εἰς τὴν θάλασσαν πολλὴ ζήτησις ἦν, Ἀρχιμήδης ὁ μηχανικὸς μόνος αὐτὸ κατήγαγε δι' ὀλίγων σωματίων. Κατασκευάσας γὰρ ἕλικα τὸ τηλικούτον σκάφος εἰς τὴν θάλασσαν κατήγαγε. Πρῶτος δ' Ἀρχιμήδης εὗρε τὴν τῆς ἕλικος κατασκευὴν.

Ἀθήναιος, Δειπνοσοφισταί 5.40

Γλωσσικά σχόλια

ὁ πάντα Ῥωμαίοις φίλος	που σε όλα τα θέματα πολιτευόταν ως φίλος των Ρωμαίων
ἐσπουδάκει (οριστ. υπερσ. ρ. σπουδάζω)	εἶχε επιδιώξει με ζήλο
γυμνασίων	γυμναστηρίων
ἦν φιλότιμος	φιλοδοξούσε
πλοῖα σιτηγὰ	πλοῖα για τη μεταφορά σιτηρῶν
ὧν	από αυτά
μνησθήσομαι (οριστ. μέλλ. ρ. μιμνήσκομαι)	θα αναφέρω, θα κάνω μνεία
ὡς δὲ περὶ τὸν καθελκυσμὸν αὐτοῦ	καθώς για την καθέλκυση του πλοίου
πολλὴ ζήτησις ἦν	γινόταν πολλή συζήτηση, έρευνα
αὐτὸ κατήγαγε (οριστ. αορ. β' ρ. κατάγω)	το κατέβασε στη θάλασσα
δι' ὀλίγων σωματίων	με τη βοήθεια λίγων ανθρώπων
τὸ τηλικούτον σκάφος	ένα τόσο μεγάλο σκάφος

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Ὅπως φάνηκε από το προηγούμενο απόσπασμα, ένα από τα μεγαλύτερα έργα που επιδίωξε να πραγματοποιήσει ο Ιέρων ήταν η κατασκευή ενός τεράστιου πλοίου. Πέρα από το μέγεθος και την πολυτέλεια των χώρων του, το πλοίο αυτό αποτελούσε και μια πολεμική μηχανή, αφού διέθετε οκτώ πύργους γεμάτους με πέτρες και βέλη, καθώς και εκτοξευτή λίθων, τον οποίο είχε σχεδιάσει και κατασκευάσει ο Αρχιμήδης.

Ἐπὶ δὲ τῶν πύργων ἕκαστον ἀνέβαινον τέτταρες μὲν καθωπλισμένοι νεανίσκοι, δύο δὲ τοξῆται. Πᾶν δὲ τὸ ἐντὸς τῶν πύργων λίθων καὶ βελῶν πλήρες ἦν. Τεῖχος δὲ ἐπάλλξεις ἔχον καὶ καταστρώματα διὰ νεῶς ἐπὶ κιλλιβάντων κατεσκευάστο· ἐφ' οὗ λιθοβόλος ἐφειστήκει, τριτάλαντον λίθον ἄφ' αὐτοῦ ἀφίεις καὶ δωδεκάπηχου βέλος. Τοῦτο δὲ τὸ μηχανήμα κατεσκευάσεν Ἀρχιμήδης. Ἐκάτερον δὲ τῶν βελῶν ἔβαλλεν ἐπὶ στάδιον.

Ἀθήναιος, Δειπνοσοφισταί 5.43

Γλωσσικά σχόλια

ἐπὶ δὲ τῶν πύργων ἕκαστον τέτταρες μὲν καθοπλισμένοι (μτχ. παρακ. ρ. καθοπλίζομαι) νεανίσκοι πάν δὲ τὸ ἐντός ἐπὶ κιλλιβάντων ἐφ' οὗ λιθοβόλος ἐφειστήκει (οριστ. υπερασ. ρ. ἐφίσταμαι) τριτάλαντον λίθον ἀφ' αὐτοῦ ἀφιεῖς (μτχ. ενεστ. ρ. ἀφίημι) καὶ δωδεκάπηχυ βέλος ἐκάτερον δὲ τῶν βελῶν ἔβαλλεν ἐπὶ στάδιον	πάνω σε καθέναν από τους πύργους τέσσερις οπλισμένοι νεαροί όλο το εσωτερικό πάνω σε στηρίγματα πάνω σε αυτό ήταν τοποθετημένος ένας εκτοξευτής λίθων ο οποίος μόνος του έριχνε πέτρα βάρους τριών ταλάντων και βέλος μήκους δώδεκα πήχεων καθένα από τα βέλη έφτανε σε απόσταση ενός σταδίου
--	---

Ερωτήσεις

1. Να χαρακτηρίσετε τον Ιέρωνα και τον Αρχιμήδη, αντλώντας στοιχεία από τα παραπάνω παράλληλα κείμενα και το κείμενο της Ενότητας.
2. Ποια άλλα επιτεύγματα του Αρχιμήδη γνωρίζετε από τα μαθήματα της Γεωμετρίας και της Φυσικής;

Ενότητα 8

Μετά την άλωση της Τροίας, σύμφωνα με την παρακάτω εκδοχή, οι Έλληνες επέτρεψαν στον Αινεία και σε άλλους Τρώες να φύγουν παίρνοντας μαζί τους ό,τι μπορούσε να κουβαλήσει ο καθένας. Ο Αινείας προτίμησε να πάρει στους ώμους του τον γέρο πατέρα του, σε αντίθεση με τους άλλους που έπαιρναν χρυσάφι ή άλλα πολύτιμα αντικείμενα.

Τῶν δὲ Ἑλλήνων ὑποσπόνδους τούτους ἀφέντων, καὶ συγχωρησάντων ἕκαστῳ λαβεῖν ὅσα δύναιτο τῶν ἰδίων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄργυρον ἢ χρυσὸν ἢ τινα τῆς ἄλλης πολυτελείας ἔλαβον, Αἰνείας δὲ τὸν πατέρα γεγηρακότα τελέως ἀράμενος ἐπὶ τοὺς ὤμους ἐξήνεγκεν. Ἐφ' ᾧ θαυμασθεῖς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἔλαβεν ἐξουσίαν πάλιν ὁ βούλοιο τῶν οἴκοθεν ἐκλέξασθαι. Ἄνελομένου δὲ αὐτοῦ τὰ ἱερά τὰ πατρῶα, πολὺ μᾶλλον ἐπαινέθησαν συνέβη τὴν ἀρετὴν, καὶ παρὰ πολεμίων ἐπισημασίας τυγχάνουσαν. Ἐφαίνετο γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις πλείστην φροντίδα πεποιημένος τῆς τε πρὸς γονεῖς ὀσιότητος καὶ τῆς πρὸς θεοὺς εὐσεβείας.

Διόδωρος Σικελιώτης, Βιβλιοθήκη 7.4.1-4

Γλωσσικά σχόλια

τῶν δὲ Ἑλλήνων ὑποσπόνδους τούτους ἀφέντων (μτχ. αορ. β' ρ. ἀφίημι) συγχωρησάντων ἕκαστῳ τινὰ τῆς ἄλλης πολυτελείας γεγηρακότα (μτχ. παρακ. ρ. γηράσκω) τελέως ἀράμενος (μτχ. αορ. ρ. αἴρομαι) ἐξήνεγκεν (οριστ. αορ. β' ρ. ἐκφέρω) ἐφ' ᾧ θαυμασθεῖς ἐκλέξασθαι ἀνελομένου (μτχ. αορ. β' ρ. ἀναιρέομαι, ἀναιροῦμαι) δὲ αὐτοῦ ἐπισημασίας τυγχάνουσαν τῆς ὀσιότητος	ὅταν οι Έλληνες τους άφησαν να φύγουν, αφού συνομολόγησαν συμφωνία, συνθήκη αφού επέτρεψαν στον καθένα κάποιο από τα άλλα πολύτιμα αντικείμενα που ήταν σε βαθιά γεράματα αφού σήκωσε μετέφερε έξω επειδή θαυμάστηκε γι' αυτή την πράξη να διαλέξει, να επιλέξει καθώς αυτός προτίμησε η οποία (αρετή) επιδοκιμάστηκε του σεβασμού
--	---

Ερωτήσεις

1. Πώς κέρδισε ο Αινείας τον σεβασμό των αντιπάλων του;
2. Ποια κοινά κίνητρα ανθρώπινης συμπεριφοράς εντοπίζετε ανάμεσα στο παραπάνω παράλληλο κείμενο και το κείμενο της Ενότητας;

Ενότητα 9

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Δημοσθένης υποστηρίζει ότι η δύναμη των νόμων έγκειται στην τήρησή τους από τους ανθρώπους.

Ἡ δὲ τῶν νόμων ἰσχὺς τίς ἐστίν; Ἄρ' ἐάν τις ὑμῶν ἀδικούμενος ἀνακράγη, προσδραμοῦνται καὶ παρέσονται βοηθοῦντες; Οὐ· γράμματα γὰρ γεγραμμέν' ἐστί, καὶ οὐχὶ δύναιντ' ἂν τοῦτο ποιῆσαι. Τίς οὖν ἡ δύναμις αὐτῶν ἐστίν; Ὑμεῖς ἐάν βεβαιῶτ' αὐτοὺς καὶ παρέχητε κυρίους αἰεὶ τῶ δεομένῳ. Οὐκοῦν οἱ νόμοι θ' ὑμῖν εἰσιν ἰσχυροὶ καὶ ὑμεῖς τοῖς νόμοις. Δεῖ τοίνυν τούτοις βοηθεῖν ὁμοίως ὥσπερ ἂν αὐτῶ τις ἀδικουμένῳ, καὶ τὰ τῶν νόμων ἀδικήματα κοινὰ νομίζειν, ἐφ' ὅτου περ ἂν λαμβάνηται, καὶ μήτε λητουργίας μήτ' ἔλεον μήτ' ἄνδρα μηδένα μήτε τέχνην μηδεμίαν εὐρησθαι, δι' ὅτου παραβάς τις τοὺς νόμους οὐ δώσει δίκην.

Δημοσθένης, *Κατὰ Μειδίου* 224-225

Γλωσσικά σχόλια

<i>ἀνακράγη</i> (υποτ. αορ. β' ρ. ἀνακράζω)	φωνάζει δυνατά
<i>προσδραμοῦνται</i> (οριστ. μέλλ. ρ. προστρέχω)	θα τρέξουν
<i>ἐάν βεβαιῶτ' αὐτοὺς</i>	αν τους ενισχύετε
<i>αἰεὶ τῶ δεομένῳ</i>	σε αυτόν που τους έχει ανάγκη κάθε φορά
<i>οὐκοῦν</i>	λοιπόν, επομένως
<i>ὥσπερ ἂν αὐτῶ τις ἀδικουμένῳ</i>	ὅπως ακριβῶς (θα βοηθούσε) κάποιος τον εαυτό του, αν αδικούνταν
<i>ἐφ' ὅτου περ ἂν λαμβάνηται</i>	για ὅποιο λόγο τυχόν συλλαμβάνεται κάποιος
<i>ἢ τέχνη</i>	το τέχνασμα
<i>δι' ὅτου</i>	εξαιτίας του οποίου
<i>οὐ δώσει</i> (οριστ. μέλλ. ρ. δίδωμι) <i>δίκην</i>	δε θα τιμωρηθεί

Ερωτήσεις

1. Από πού πηγάζει και σε τι έγκειται η δύναμη των νόμων, σύμφωνα με το παραπάνω παράλληλο κείμενο;
2. Οι απόψεις του Σωκράτη, όπως παρουσιάζονται στο κείμενο της Ενότητας, συμφωνούν με τις απόψεις που εκφράζονται στο παραπάνω απόσπασμα του Δημοσθένη;

Ενότητα 10

Ο Πλούταρχος στο έργο του *Βίοι Παράλληλοι* αναφερόμενος στον Θεμιστοκλή τονίζει ότι η εξορία του γνωστού στρατηγού της Αθήνας οφειλόταν στον φόβο που προκάλεσε το κύρος που αυτός είχε αποκτήσει και αναφέρει έναν μηχανισμό κατανόησης του φαινομένου του εξοστρακισμού.

Τὸν μὲν οὖν ἐξοστρακισμὸν (ενν. Θεμιστοκλέους) ἐποίησαντο κατ' αὐτοῦ, κολούοντες τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ὑπεροχήν, ὥσπερ εἰώθεσαν ἐπὶ πάντων οὓς ᾤοντο τῇ δυνάμει βαρεῖς καὶ πρὸς ἰσότητά δημοκρατικὴν ἀσυμμέτρους εἶναι. Κόλασις γὰρ οὐκ ἦν ὁ ἐξοστρακισμὸς, ἀλλὰ παραμυθία φθόνου καὶ κουφισμὸς, ἡδομένου τῷ ταπεινοῦν τοὺς ὑπέρχοντας καὶ τὴν δυσμένειαν εἰς ταύτην τὴν ἀτιμίαν ἀποπνέοντος.

Πλούταρχος, Βίοι Παράλληλοι, Θεμιστοκλῆς 22.4-5

Γλωσσικά σχόλια

κολούω	αποκόβω, μειώνω, ταπεινώνω
τὸ ἀξίωμα	ἡ υπόληψη
εἰώθεσαν (οριστ. υπερασφ. εἶωθα)	συνήθιζαν, ἦταν συνηθισμένοι (να κάνουν)
τῇ δυνάμει βαρεῖς	υπερβολικά δυνατοὺς
πρὸς ἰσότητά δημοκρατικὴν ἀσυμμέτρους	ὅτι υπερέβαιναν τὸ μέτρο τῆς δημοκρατικῆς ἰσότητος, ἦταν ἀταίριαστοι με τὴν ἰσότητά που ἀπαιτεῖ ἡ δημοκρατία
ἡ κόλασις	ἡ ποινή, ἡ τιμωρία
ἡ παραμυθία	ἡ παρηγοριά, ἡ ανακούφιση
ὁ κουφισμὸς	ἡ ανακούφιση, ἡ εκτόνωση
τὴν δυσμένειαν εἰς ταύτην τὴν ἀτιμίαν ἀποπνέοντος	που εκτόνωνε τὴν εχθρότητά του σε αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀτίμωσης

Ερωτήσεις

1. Ποια εἶναι ἡ ἐρμηνεία τοῦ Πλουτάρχου γιὰ τὸν ἐξοστρακισμὸ; Τι δείχνουν τὰ αἴτια που οδηγοῦν σε αὐτὸν γιὰ τὶς σχέσεις μεταξύ τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν;
2. Ποιος φαίνεται να εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἐξορίστηκε ὁ Θεμιστοκλῆς σύμφωνα με τὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Πλούταρχο; Θεωρεῖτε δίκαιη αὐτὴ τὴν ἀπόφαση τῶν Ἀθηναίων;

Ενότητα 11

Στὸ παρακάτω ἀπόσπασμα υποστηρίζεται ἡ ἀποψη ὅτι δεν μπορεῖ να υπάρξει πραγματικὴ φιλία ἀνάμεσα σε ἀνθρώπους που ἔχουν ἀντίθετες ἀπόψεις καὶ συμφέροντα.

Φιλίαν γὰρ ἀληθινὴν καὶ μὴ ψευδώνυμον ἀδύνατον χωρὶς πίστεως καὶ βεβαιότητος ὑπάρχειν· ἐν δὲ τοῖς φάυλοις, ἀπίστοις καὶ ἀβεβαίοις οὔσι καὶ δόγματα πολεμικὰ κεκτημένοις, οὐκ εἶναι φιλίαν, ἐτέρας δὲ τινὰς ἐπιπλοκάς καὶ συνδέσεις ἔξωθεν ἀνάγκαις καὶ δόξαις κατεχομέναις γίνεσθαι. Φασὶ δὲ καὶ τὸ ἀγαπᾶν καὶ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖν μόνων εἶναι σπουδαίων.

Στοβαῖος, Ἀνθολόγιον 2.7.11

Γλωσσικά σχόλια

ψευδώνυμον	με πλαστό ὄνομα
δόγματα πολεμικὰ κεκτημένοις	οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀντίθετες ἀπόψεις
ἔξωθεν ἀνάγκαις καὶ δόξαις κατεχομέναις	οἱ ὁποῖες επικρατοῦν ἐξαιτίας ἐξωτερικῶν ἀναγκῶν καὶ ἀπόψεων
τὸ ἀσπάζεσθαι	τὸ να δέχεσαι κάποιον με χαρὰ

Ερωτήσεις

1. Κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να υπάρξει αληθινή φιλία σύμφωνα με το παραπάνω παράλληλο κείμενο;
2. Έχουν σχέση τα επιχειρήματα που προβάλλει ο Φαρνάβαζος στο κείμενο της Ενότητας 11 με όσα εκτίθενται στο παραπάνω παράλληλο κείμενο;

Ενότητα 12

Πρώτο παράλληλο κείμενο

Ο Ευριπίδης είναι γνωστός για τη σκληρή κριτική που άσκησε στις κατεστημένες αντιλήψεις της εποχής του. Στην τραγωδία του *Ίων* ο ομώνυμος νεαρός ήρωας, γιος του Απόλλωνα, που ωστόσο αγνοεί την πραγματική καταγωγή του, ασκεί σφοδρή κριτική στις αδυναμίες των θεών, οι οποίοι δίνουν το κακό παράδειγμα στους ανθρώπους. Ο Ίων στο απόσπασμα που παρατίθεται απευθύνεται στον Απόλλωνα, τον Ποσειδώνα και τον Δία.

*Σὺ καὶ Ποσειδῶν Ζεὺς θ' ὄς οὐρανοῦ κρατεῖ,
ναοὺς τίνοντες ἀδικίας κενώσετε.
τὰς ἡδονὰς γὰρ τῆς προμηθίας πάρος
σπεύδοντες ἀδικεῖτ'. Οὐκέτ' ἀνθρώπους κακοὺς
λέγειν δίκαιον, εἰ τὰ τῶν θεῶν καλὰ
μιμούμεθ', ἀλλὰ τοὺς διδάσκοντας τάδε.*

Εὐριπίδης, *Ίων* στ. 446-451

Μετάφραση

Εσύ (ο Απόλλωνας) και ο Ποσειδώνας και ο Δίας που εξουσιάζει τον ουρανό θα γίνετε αιτία να μείνουν άδειοι οι ναοί πληρώνοντας την αδικία σας. Γιατί κάνετε αδικία που προτιμάτε τις απολαύσεις από τη σύνεση. Δεν είναι πια σωστό να κατηγορεί κανείς τους ανθρώπους, εάν μιμούνται αυτά που αρέσουν στους θεούς, αλλά εκείνους που δίνουν το παράδειγμα.

(μτφρ. Ν. Μπεζαντάκος)

Δεύτερο παράλληλο κείμενο

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Λουκιανός με τον χαρακτηριστικό σατιρικό του τρόπο παρουσιάζει τον Ηρακλή και τον Ασκληπιό να καβγαδίζουν για το ποιος θα πάρει καλύτερη θέση στο τραπέζι. Ο Δίας οργισμένος τους μαλώνει που καβγαδίζουν σαν άνθρωποι.

ΖΕΥΣ: Παύσασθε, ὦ Ἀσκληπιέ καὶ Ἡράκλεις, ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἄνθρωποι· ἀπρεπῆ γὰρ ταῦτα καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν.

ΗΡΑΚΛΗΣ: Ἀλλὰ θέλεις, ὦ Ζεῦ, τουτοῖν τὸν φαρμακέα προκατακλίνεσθαί μου;

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ: Νὴ Δία· καὶ γὰρ ἀμείνων εἰμί.

ΗΡΑΚΛΗΣ: Κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητε; Ἡ ὅτι σε ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσεν ἂ μὴ θέμις ποιοῦντα, νῦν δὲ κατ' ἔλεον αὐθις ἀθανασίας μετείληφας;

ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ: Ἐπιλέγησαι γὰρ καὶ σύ, ὦ Ἡράκλεις, ἐν τῇ Οἴτῃ καταφλεγείς, ὅτι μοι ὄνειδίζεις τὸ πῦρ;

ΗΡΑΚΛΗΣ: Οὐκ οὐκ ἴσα καὶ ὅμοια βεβίωται ἡμῖν, ὃς Διὸς μὲν υἱὸς εἰμι, τοσαῦτα δὲ πεπόνηκα ἐκκαθαίρων τὸν βίον, θηρία καταγωνιζόμενος καὶ ἀνθρώπους ὑβριστὰς τιμωρούμενος· σὺ δὲ ῥιζοτόμος εἶ καὶ ἀγύρτης, ἐν ἀθλίους δὲ ἴσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθέσει τῶν φαρμάκων, ἀνδρῶδες δὲ οὐδὲν ἐπιδεδειγμένος.

Λουκιανός, *Θεῶν διάλογοι* 15.1

Γλωσσικά σχόλια

<i>ἄλλότρια</i>	ξένα
<i>τὸν φαρμακέα</i>	τον φαρμακοτρόφιτη
<i>προκατακλίνεσθαί μου</i>	να κάσει πριν από μένα σε καλύτερη θέση
<i>ᾧ ἔμβρόντητε</i>	κεραυνόπληκτε, ηλίθιε
<i>ἃ μὴ θέμις ποιοῦντα</i>	επειδή έκανες πράγματα που δεν έπρεπε (ο Ηρακλής θεράπευε τους ανθρώπους και δεν τους άφηνε να πεθάνουν)
<i>κατ' ἔλεον</i>	από οίκτο
<i>ἐπιλέλησαι</i> (οριστ. παρακ. ρ. <i>ἐπιλανθάνομαι</i>)	έχει διαφύγει της μνήμης σου, έχεις ξεχάσει
<i>ὄνειδίξεις</i>	κοροϊδεύεις
<i>οὔκουν</i>	όχι βέβαια
<i>πεπόνηκα</i> (οριστ. παρακ. ρ. <i>πονέω, πονῶ</i>)	έχω κοπιάσει
<i>ἐκκαθαίρων τὸν βίον</i>	καθαρίζοντας τον κόσμο
<i>ρίζοτόμος</i>	αυτός που κόβει ρίζες (για ιατρική χρήση ή για μαγικούς σκοπούς)
<i>ἐπιθέσει</i> (δοτ.)	με την τοποθέτηση, εξαιτίας της εφαρμογής

Ερωτήσεις

1. Ποιες αδυναμίες των θεών επισημαίνονται στο πρώτο παράλληλο κείμενο και ποιες συνέπειες έχουν αυτές για τους ίδιους και τους θνητούς;
2. Στο κείμενο της Ενότητας συζητούν οι θεοί. Στο πρώτο από τα παράλληλα κείμενα παρουσιάζεται η άποψη ενός θνητού, ο οποίος τελικά αποδεικνύεται ότι είναι γιος του Απόλλωνα. Πώς φαντάζεστε εσείς τους θεούς σύμφωνα με τα δεδομένα που προκύπτουν από τα δύο αυτά κείμενα;
3. Για ποιον λόγο μαλώνει ο Ηρακλής με τον Ασκληπιό στο δεύτερο παράλληλο κείμενο και ποιους χαρακτηρισμούς απευθύνει ο ένας στον άλλον;
4. Ποια κοινά θεματικά και υφολογικά στοιχεία παρατηρείτε στο δεύτερο παράλληλο κείμενο και στο κείμενο της Ενότητας;
5. Αξιοποιώντας τις γνώσεις σας από τα ομηρικά έπη να εξηγήσετε σύντομα τον όρο «ανθρωπομορφισμός των θεών».

II. Το λεξιλόγιο των κειμένων

A

<i>ὁ/ἡ ἀγήρατος, τὸ ἀγήρατον</i>	αγέραστος
<i>ἀγών (ὁ)</i>	ο αγώνας, η δίκη
<i>ἀδεῶς</i>	χωρίς φόβο
<i>ὁ/ἡ ἄδοξος, τὸ ἄδοξον</i>	ο αφανής, ο άσημος
<i>ἄδω</i>	τραγουδώ
<i>Ἀθήνησι</i>	στην Αθήνα
<i>αἰρέω, αἰρῶ</i>	κυριεύω, συλλαμβάνω
<i>αἴρομαι</i>	παίρνω στους ώμους μου
<i>αἴρω</i>	σηκώνω
<i>ὁ αἰσχυρός, ἡ αἰσχυρά, τὸ αἰσχυρόν</i>	άσχημος, ντροπιαστικός
<i>ἄκων, ἄκουσα, ἄκων</i>	χωρίς τη θέληση (κάποιου)
<i>ἄλίσκομαι</i>	κυριεύομαι, συλλαμβάνομαι, καταδικάζομαι
<i>ὁ ἄλλότριος, ἡ ἄλλοτρία, τὸ ἄλλότριον</i>	ξένος
<i>ἄλλως τε καί</i>	και μάλιστα, και ιδιαίτερα
<i>ἄμα</i>	συγχρόνως
<i>ἀναμένω</i>	περιμένω
<i>ἀνατρέπομαι</i>	καταλύομαι
<i>ἀνιάω, ἀνιῶ</i>	ενοχλώ, στενοχωρῶ
<i>ἀξιόω, ἀξιῶ</i>	έχω την αξίωση, ζητώ, απαιτώ, θεωρῶ σωστό / πρέπον
<i>ἄπαξ</i>	μία φορά
<i>ὁ ἄπας, ἡ ἄπασα, τὸ ἄπαν</i>	όλος ανεξαιρέτως
<i>ἀποβλέπω</i>	παρατηρῶ, λαμβάνω υπόψη
<i>ἀποδιδράσκω</i>	δραπετεύω
<i>ἀποδίδωμι</i>	επιστρέφω, δίνω πίσω
<i>ἀπόλλυμαι</i>	χάνομαι, σκοτώνομαι
<i>ἀποστερέω, ἀποστερῶ</i>	στερῶ, αφαιρῶ
<i>ἀποτριβομαι</i>	απαλλάσσομαι
<i>ἀποφαίνομαι</i>	φανερώνω
<i>ἀπταίστως</i>	χωρίς δυσκολία
<i>ἄπωθεν</i>	από μακριά
<i>ἄρα (ερωτ.)</i>	άραγε
<i>ἀρμόττει (απρόσ. ρ.)</i>	ταιριάζει
<i>ἀσφαλῶς</i>	με ασφάλεια
<i>ἀτιμάζω</i>	στερῶ την τιμή
<i>ἀτυχέω, ἀτυχῶ</i>	αποτυγχάνω, ατυχῶ
<i>ὁ/ἡ αὐτόματος, τὸ αὐτόματον</i>	φυσικός
<i>ἡ αὐτουργία</i>	ο μόχθος
<i>ἄχθομαι</i>	δυσανασχετῶ, στενοχωριέμαι

B

<i>βιάζομαι</i>	εξαναγκάζομαι
<i>βούλομαι</i>	θέλω

Γ

γε	βέβαια, τουλάχιστον
γεωργέω, γεωργῶ	καλλιεργώ τη γη, ασχολούμαι με τη γεωργία
γιγνώσκω	γνωρίζω, έχω τη γνώμη, αποφασίζω
γούν	λοιπόν, πράγματι

Δ

δαιμόνιον (τό)	ο θεός
δαπάνημα (τό)	το έξοδο, η δαπάνη
ὁ δεινός, ἡ δεινή, τὸ δεινόν	φοβερός
δέομαι	παρακαλώ, ζητώ
δεσποτήριον (τό)	η φυλακή
δημοκρατέομαι, δημοκρατοῦμαι	έχω δημοκρατικό καθεστώς
δημοσία	στη δημόσια ζωή, δημόσια
διαβάλλω	συκοφαντώ, κατηγορώ
διάκειμαι οὕτω πρὸς τινά	τηρώ τέτοια στάση απέναντι σε κάποιον
διανοέομαι, διανοοῦμαι	σκέφτομαι
διαφθείρομαι	καταστρέφομαι, αφανίζομαι, καταργούμαι
διονομάζομαι	γίνομαι ευρύτερα γνωστός, είμαι επιφανής
δύναμαι	έχω τη δύναμη, μπορώ

Ε

ἐγκαταλαμβάνομαι	παγιδεύομαι μέσα σε κάτι
ἐθίζομαι	συνηθίζω
εἰκότως	εὐλόγα
εἰκός ἐστιν (απρὸς. ἐκφρ.)	είναι φυσικό
εἶωθα	έχω συνηθίσει
τὸ εἰωθός	το συνηθισμένο
ἐκών, ἐκοῦσα, ἐκόν	με τη θέληση (κάποιου)
ἐλλείπω	υστερώ, έχω ἔλλειψη, είμαι κατώτερος
ἐμβάλλω	βάζω μέσα
ἐνθένδε	από εδώ
ἐνιαυτός (ὁ)	χρόνος
ἐξάγω	βγάζω
ἐξάγω εἰς ἔργον	επιδεικνύω στην πράξη
ἐξαρκεῖ (απρὸς. ρ.)	είναι αρκετό
ἐξελαύνομαι	εξορίζομαι
ἐπιδίδωμι	προοδεύω
ἐπιθέω	τρέχω προς το μέρος κάποιου
ἐπισκοπέω, ἐπισκοπῶ	επιτηρώ
ἐπιτρέπω τινί τι	αναθέτω / εμπιστεύομαι κάτι σε κάποιον
ἐπιχειρέω, ἐπιχειρῶ	ασχολούμαι
ὁ/ἡ ἐπιχώριος, τὸ ἐπιχώριον	τοπικός

ἕτερος, ἑτέρα, ἕτερον (επιμερ. αντων.)	ἄλλος (από δύο)
ἔτι	ακόμα, πια
εὖ	καλά
εὖ τίθεμαι	διευθετώ σωστά
εὐδαιμονέω, εὐδαιμονῶ	εἶμαι ευτυχημένος
ὁ/ἡ εὐδαίμων, τὸ εὐδαιμον	ευτυχημένος, καλότυχος
εὐδοκιμέω, εὐδοκιμῶ	εκτιμῶμαι, χαίρω εκτιμήσεως
εὐπορία (ἡ)	ἡ οικονομική άνεση
ὁ/ἡ εὐπορος, τὸ εὐπορον	εὐπορος, πλούσιος
εὐφραίνομαι	χαίρομαι, ευχαριστιέμαι
ἐπίσταμαι	στέκομαι μπροστά, επιβλέπω
ἔχω εὐμενῶς	ευνοώ, ἔχω φιλικές διαθέσεις

Z

ζηλόω, ζηλῶ	ζηλεύω, μιμούμαι
ὁ ζηλωτός, ἡ ζηλωτή, τὸ ζηλωτόν	αξιοζήλευτος

H

ἡγέομαι, ἡγοῦμαι	ηγούμαι, θεωρώ
ἦν	εάν
ἡρέμα	ἡρεμα, μαλακά

Θ

θαυμάζω	απορώ
θεωρέω, θεωρῶ	παρατηρώ, εξετάζω, παρακολουθῶ

I

ιδέα (ἡ)	ἡ μορφή
ιδιώτης (ὁ)	ο απλός πολίτης, ο ανειδίκευτος
ὁ ἱκανός, ἡ ἱκανή, τὸ ἱκανόν	αρκετός, επαρκής
ἵνα	για να
ἰσχύω	ισχύω, ἔχω δύναμη

K

καθίσταμαι	γίνομαι, ορίζομαι
καί γάρ	και πράγματι, και βέβαια
καί εἰ	ακόμα και αν
καταλείπω	αφήνω πίσω, κληροδοτώ, εγκαταλείπω

ὄ/ῆ καταφανής, τὸ καταφανές	προφανής, εμφανής
καταφρονέω, καταφρονῶ	περιφρονῶ
κατεργάζομαι	κατορθώνω, επιτυγχάνω, κερδίζω
κεῖμαι	βρίσκομαι, υπάρχω, ισχύω
κινδυνεύω	αντιμετωπίζω κίνδυνο, αγωνίζομαι

Λ

λείωσ	ομαλά
-------	-------

Μ

μακαρίζω	καλοτυγχίζω
μάλιστα	πάρα πολύ, κυρίως
μέλλω	σκοπεύω
ὁ μεστός, ἡ μεστή, τὸ μεστόν	γεμάτος
μεταβαίνω	πηγαίνω σε άλλο μέρος
ὄ/ῆ μυθώδης, τὸ μυθῶδες	αυτός που μοιάζει με μύθο

Ν

νεωλκέω, νεωλκῶ	καθελκύω, τραβῶ πλοίο από τη θάλασσα στη στεριά
-----------------	---

Ο

ὄθεν	από όπου, γι' αυτό
οἰκέτης (ὁ)	ο δούλος του σπιτιού
οἶομαι, οἶμαι	νομίζω, θεωρώ
οἶόν τ' ἔστι (απρόσ. έκφραση)	είναι δυνατόν
ὄλκας (ῆ), τῆς ὄλκας	το (ρυμουλκούμενο μεγάλο) φορτηγὸ πλοίο
ὁμολογέω, ὁμολογῶ	συμφωνῶ
ὁμονοέω, ὁμονοῶ	έχω ομόνοια, ζω ειρηνικά
ὄρᾶω, ὄρῶ	βλέπω
ὅστις, ἥτις, ὃ τι (αναφ. αντων.)	ο οποίος
οὕτως	έτσι, τόσο

Π

πάλαι	παλιά
ὁ πανηγυρικός, ἡ πανηγυρική, τὸ πανηγυρικόν	εορταστικός, χαρούμενος, γεμάτος απολαύσεις
πανωλεθρία (ῆ)	η ολοκληρωτική καταστροφή
παρασκευάζω	προετοιμάζω, μηχανεύομαι
παρασκευή (ῆ)	η προετοιμασία, ο εξοπλισμός

<i>παρεισάγω</i>	θεσπίζω
<i>ὁ/ἡ πάτριος, τὸ πάτριον</i>	πατροπαράδοτος, αυτός που κληροδοτείται από τους προγόνους
<i>πένης (ὁ/ἡ)</i>	φτωχός, άπορος, στερημένος
<i>περιρρέω</i>	περικυκλώνω
<i>πιστεύω</i>	έχω εμπιστοσύνη
<i>πλήθος (τό)</i>	ο (απλός) λαός
<i>πολύσπαστον (τό)</i>	σύστημα τροχαλιών
<i>πόνος (ὁ)</i>	ο μόχθος, ο κόπος
<i>ὁ πρεσβύτερος, ἡ πρεσβυτέρα, τὸ πρεσβύτερον</i>	γεροντότερος
<i>προσάγομαι</i>	τραβώ προς το μέρος μου
<i>προσαγορεύομαι</i>	αποκαλούμαι
<i>προσγί(γ)νομαι</i>	προστίθεμαι
<i>προσῆκει (απρόσ. ρ.)</i>	ταιριάζει
<i>πρόσοδος (ἡ)</i>	το έσοδο

P

<i>ρύαξ (ὁ), τοῦ ῥύακος</i>	το ρυάκι
<i>ῥώμη (ἡ)</i>	η δύναμη

Σ

<i>σείω</i>	μετακινώ
<i>σπουδή (ἡ)</i>	η βιασύνη, ο ζήλος
<i>ὁ/ἡ συγγενής, τὸ συγγενές</i>	αυτός που έχει κοινή καταγωγή
<i>συμίσιγω</i>	αναμειγνύω, συγκρούομαι
<i>ὁ σύμπας, ἡ σύμπασα, τὸ σύμπαν</i>	όλος (ανεξαιρέτως)
<i>συννοέω, συννοῶ</i>	κατανοώ
<i>συνοικέω, συνοικῶ</i>	κατοικώ μαζί
<i>σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον (κτητ. αντων.)</i>	δικός τους, δική τους, δικό τους

T

<i>ταραχή (ἡ)</i>	η αναταραχή
<i>τέκνον (τό)</i>	το παιδί
<i>τελευτάω, τελευτῶ</i>	τελειώνω, πεθαίνω
<i>τελέως</i>	πλήρως, ολοκληρωτικά
<i>τίθημι</i>	τοποθετώ, θέτω, ορίζω
<i>τίμημα (τό)</i>	το πρόστιμο
<i>τοι</i>	βέβαια
<i>ὁ/ἡ τριάμενος, τὸ τριάμενον</i>	αυτός που έχει τρία πανιά, τρία κατάρτια
<i>τυγχάνω τινός</i>	μου συμβαίνει κάτι, πετυχαίνω κάτι

Υ

υἱός (ὁ), τοῦ υἱέος	ο γιος
ὑμέτερος, ὑμετέρα, ὑμέτερον (κτιτ. αντων.)	δικός σας, δική σας, δικό σας
ὑπερβάλλω	ξεπερνῶ, υπερβαίνω
ὑπομένω	αντέχω, ανέχομαι

Φ

φαύλω	άσχημα
φέρω	φέρνω, οδηγώ
φέρω τὴν ψῆφον	ψηφίζω, αποφασίζω
φημί	λέω, υποστηρίζω
φιλοτιμία (ἡ)	η αγάπη για τις τιμές, η άμιλλα, ο συναγωνισμός
φόρτος (ὁ)	το φορτίο
ὁ/ἡ φρενοβλαβής, τὸ φρενοβλαβές	παράφρων

Χ

ὁ χαλεπός, ἡ χαλεπή, τὸ χαλεπόν	δύσκολος, δυσάρεστος, δυσβάσταχτος
χορεύω	παίρνω μέρος σε χορό (= χορωδία) και ψάλλω άσμα προς τιμὴν κάποιου θεού
χρήομαι, χρῶμαι	χρησιμοποιώ
χωρίον (τό)	η περιοχή

Ψ

ψηφίζομαι	αποφασίζω
-----------	-----------

Ω

ὥσπερ	όπως ακριβώς
ὥστε	ώστε, επομένως

III. Τα ανώμαλα ρήματα των κειμένων

<p>1. ἀγορεύω ἠγόρευον ἀγορεύσω, -ἔρω ἠγόρευσα, -εἶπον εἶρηκα εἰρήκειν</p>	<p>2. ἄγω ἄγομαι ἦγον ἠγόμην ἄξω ἄξομαι, ἀχθήσομαι ἦγαγον ἠγαγόμην, ἦχθην ἦχα, ἀγήοχα ἦγμαι ἦχειν, ἀγήοχειν ἦγμην</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Μέλλ. συνηρημένος σε -έω • β' αόρ. ΥΠ: εἶπω 	<ul style="list-style-type: none"> • β' αόρ. ΥΠ: ἀγάγω, ἀγάγομαι • Παθ. αόρ. ΥΠ: ἀχθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ ουρανικόληκτων, βλ. πέπραγμα 	
<p>3. αἰρῶ (-έω) αἰροῦμαι ἦρον ἦρούμην αἰρήσω αἰρήσομαι, αἰρεθήσομαι εἶλον εἰλόμην, ἦρέθην ἦρηκα ἦρημαι ἦρήκειν ἦρήμην</p>	<p>4. αἶρω αἶρομαι ἦρον ἠρόμην ἄρω ἄροῦμαι, ἄρθήσομαι ἦρα ἠράμην, ἦρθην ἦρακα ἦραμαι ἦρακειν ἦραμην</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • β' αόρ. ΥΠ: ἔλω, ἔλωμαι • Παθ. αόρ. ΥΠ: αἰρεθῶ 	<ul style="list-style-type: none"> • Μέλλ. συνηρημένος σε -έω • Ἀσιγμος αόρ. ΥΠ: ἄρω, ἄρωμαι • Παθ. αόρ. ΥΠ: ἀρθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ υγρόληκτων, βλ. ἦραμαι 	
<p>5. ἀκούω ἀκούομαι ἦκουον ἠκούομην ἀκούσομαι ἀκουσθήσομαι ἦκουσα ἠκούσθην ἀκήροα — ἠκηροέιν —</p>	<p>6. ἄχθομαι ἠχθόμην ἄχθέσομαι ἠχθέσθην ἦχθημαι [ἦχθήμην]</p>	<p>7. βάλλω βάλλομαι ἔβαλλον ἐβαλλόμην βαλῶ βαλοῦμαι, βληθήσομαι ἔβαλον ἐβαλόμην, ἐβλήθην βέβληκα βέβλημαι ἐβεβλήκειν ἐβεβλήμην</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Παθ. αόρ. ΥΠ: ἀκουσθῶ 	<ul style="list-style-type: none"> • Παθ. αόρ. ΥΠ: ἀχθεσθῶ 	<ul style="list-style-type: none"> • Μέλλ. συνηρημένος σε -έω • β' αόρ. ΥΠ: βάλω, βάλωμαι • Παθ. αόρ. ΥΠ: βληθῶ
<p>8. βιάζομαι ἐβιαζόμην βιάσομαι, βιασθήσομαι ἐβιασάμην, ἐβιάσθην βεβιάσμαι ἐβεβιάσμην</p>	<p>9. βούλομαι ἐβουλόμην, ἠβουλόμην βουλήσομαι ἐβουλήθην, ἠβουλήθην βεβούλημαι ἐβεβουλήμην</p>	<p>10. γίγνομαι ἐγιγνόμην γενήσομαι ἐγενόμην γεγένημαι, γέγονα ἐγεγενήμην, ἐγεγόνειν</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Παθ. αόρ. ΥΠ: βιασθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ οδοντικόληκτων, βλ. πέπεισμαι 	<ul style="list-style-type: none"> • Παθ. αόρ. ΥΠ: βουληθῶ 	<ul style="list-style-type: none"> • β' αόρ. ΥΠ: γένωμαι

<p>11. γιγνώσκω γιγνώσκομαι έγιγνωσκον έγιγνωσκόμεν γνώσομαι γνωσθήσομαι έγνω έγνώσθην έγνωκα έγνωσμαι έγνώκειν έγνώσμην</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • β' αόρ. κατά τα ρήματα σε -μι • Παθ. αόρ. ΥΠ: γνωσθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ οδοντικόληκτων, βλ. πέπεισμαι 	<p>12. δέω δεῖ δέομαι έδεον έδει έδεόμην δεήσω δεήσει δεήσομαι έδέησα έδέησε έδεήθην — δεδέηκε δεδέημαι — έδεδεήκει έδεδεήμην</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Παθ. αόρ. ΥΠ: δεηθῶ
<p>13. ήγοῦμαι (-έομαι) ήγούμην ήγήσομαι ήγησάμην, ήγήθην ήγημαι ήγήμην</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Παθ. αόρ. ΥΠ: ήγηθῶ 	<p>14. λαμβάνω λαμβάνομαι έλάμβανον έλαμβανόμεν λήψομαι ληφθήσομαι έλαβον έλαβόμην, έλήφθην εἴληφα εἴλημμαι εἰλήφειν εἰλήμμην</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • β' αόρ. ΥΠ: λάβω, λάβωμαι • Παθ. αόρ. ΥΠ: ληφθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ χειλικόληκτων, βλ. γέγραμμαι
<p>15. λέγω λέγομαι έλεγον έλεγόμην λέξω, έρω λεχθήσομαι, ρηθήσομαι έλεξα, εἶπα, εἶπον έλέχθην, έρωθήθην εἶρηκα εἶρημαι, λέλεγμαι εἰρήκειν εἰρήμην, έλελέμην</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Μέλλ. συνηρημένος σε -έω • Άσιγμος αόρ. ΥΠ: εἶπω • β' αόρ. ΥΠ: εἶπω • Παθ. αόρ. ΥΠ: λεχθῶ, ρηθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ ουρανικόληκτων, βλ. πέπραγμαι 	<p>16. μένω μένομαι έμενον έμενόμην μενῶ έμεινα μεμένηκα έμεμενήκειν</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Μέλλ. συνηρημένος σε -έω • Άσιγμος αόρ. ΥΠ: μείνω
<p>17. όρω (-άω) έώρων όψομαι εἶδον έώρακα, έώρακα, όπωπα έώραμαι, έώραμαι, ώμαι έωράκειν</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • β' αόρ. ΥΠ: ἴδω, ἴδωμαι • Παθ. αόρ. ΥΠ: όφθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ χειλικόληκτων, βλ. γέγραμμαι 	<p>18. σκοπῶ, σκοποῦμαι (-έω) έσκοπουν, έσκοπούμην σκέψομαι έσκεψάμην έσκεμμαι έσκεμμην</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ χειλικόληκτων, βλ. γέγραμμαι

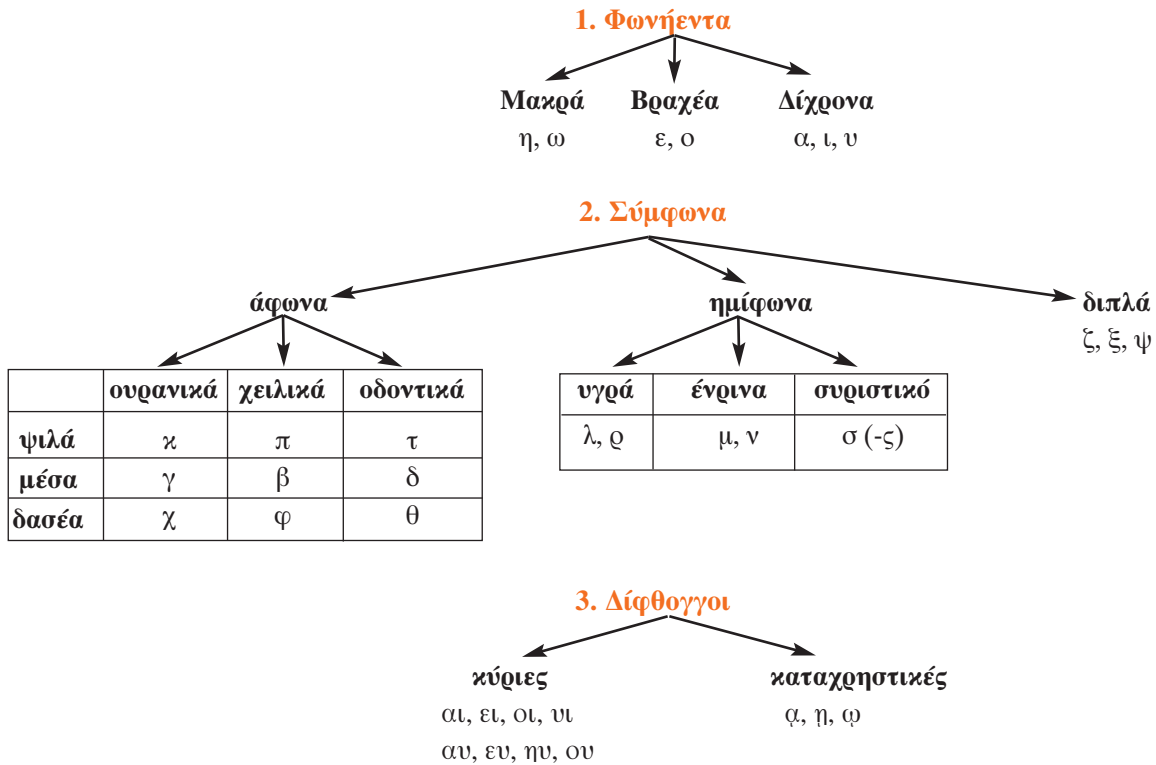
<p>19. τρέπω ἔτρεπον τρέψω ἔτρεψα, ἔτραπον τέτροφα ἐτετρόφειν</p>	<p>τρέπομαι ἐτρεπόμην τρέψομαι ἐτρεψάμην, ἐτραπόμην, ἐτρέφθην, ἐτρόπην τέτραμμαι ἐτετρόαμμην</p>	<ul style="list-style-type: none"> • β' αόρ. ΥΠ: τράπω, τράπωμαι • α' Παθ. αόρ. ΥΠ: τρεφθῶ • β' Παθ. αόρ. ΥΠ: τραπῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ χειλικόληκτων, βλ. γέγραμμαι 	
<p>20. φέρω ἔφερον οἴσω ἦνεγκα, ἦνεγκον ἐνήνοχα -ενηνόχειν</p>	<p>φέρομαι ἐφερόμην οἴσομαι, οἴσθήσομαι, ἐνεχθήσομαι ἦνεγκάμην, ἦνεγκόμην, ἦνέχθην ἐνήνεγμαι -ενηνέγμην</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ἄσιγμος αόρ. ΥΠ: ἐνέγκω, ἐνέγκωμαι • β' αόρ. ΥΠ: ἐνέγκω, ἐνέγκωμαι • Παθ. αόρ. ΥΠ: ἐνεχθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ ουρανικόληκτων, βλ. πέπραγμαι 	
<p>21. φθείρω ἔφθειρον φθερῶ ἔφθειρα ἔφθαρα ἐφθάρκειν</p>	<p>φθείρομαι ἐφθειρόμην φθεροῦμαι, φθαρήσομαι ἐφθάρην ἔφθαρομαι ἐφθάρμην</p>	<p>22. χρωῶμαι (-ήομαι) ἐχρώμην χρήσομαι ἐχρησάμην, ἐχρήσθην κέχρημαι ἐκεχρήμην</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Παθ. αόρ. ΥΠ: χρησθῶ
<ul style="list-style-type: none"> • Μέλλ. συνηρημένος σε -έω • Ἄσιγμος αόρ. ΥΠ: φθείρω • β' Παθ. αόρ. ΥΠ: φθαρῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ υγολόληκτων, βλ. ἦρομαι 	<p>23. ψηφίζω ἐψηφίζον ψηφιῶ ἐψηφίσα ἐψηφίκα ἐψηφίκειν</p> <p>ψηφίζομαι ἐψηφιζόμην ψηφιοῦμαι, ψηφισθήσομαι ἐψηφισάμην, ἐψηφίσθην ἐψηφισμαι ἐψηφίσμην</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Μέλλ. συνηρημένος σε -έω • Παθ. αόρ. ΥΠ: ψηφισθῶ • ΠΡΚ/ΥΠΡΣ οδοντικόληκτων, βλ. πέπεισμαι 			

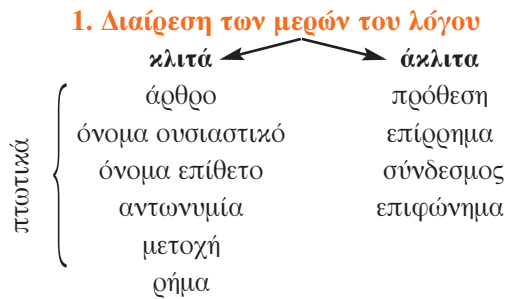
IV. Συγκεντρωτικοί πίνακες φαινομένων

I. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

A. Οι φθόγγοι και τα γράμματα

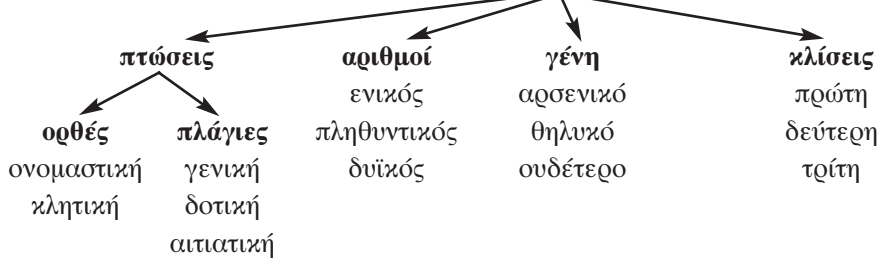

B. Τα μέρη του λόγου

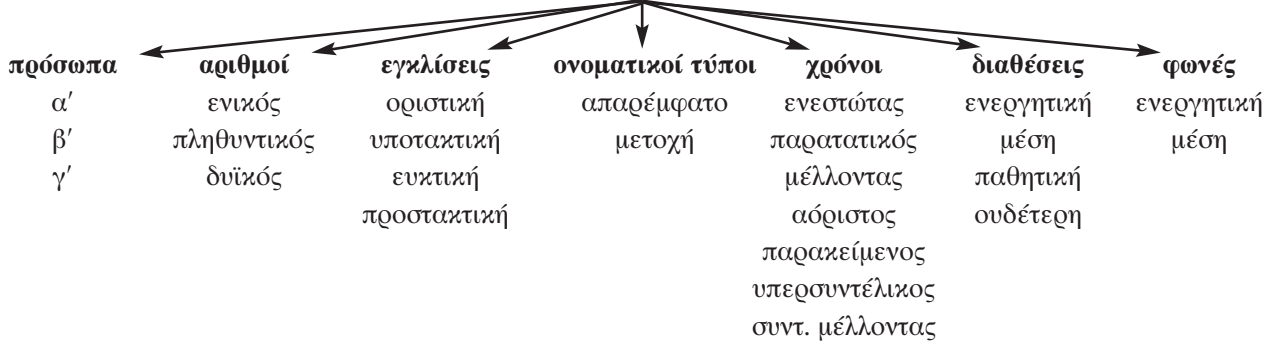

2. Παρεπόμενα των πτωτικών

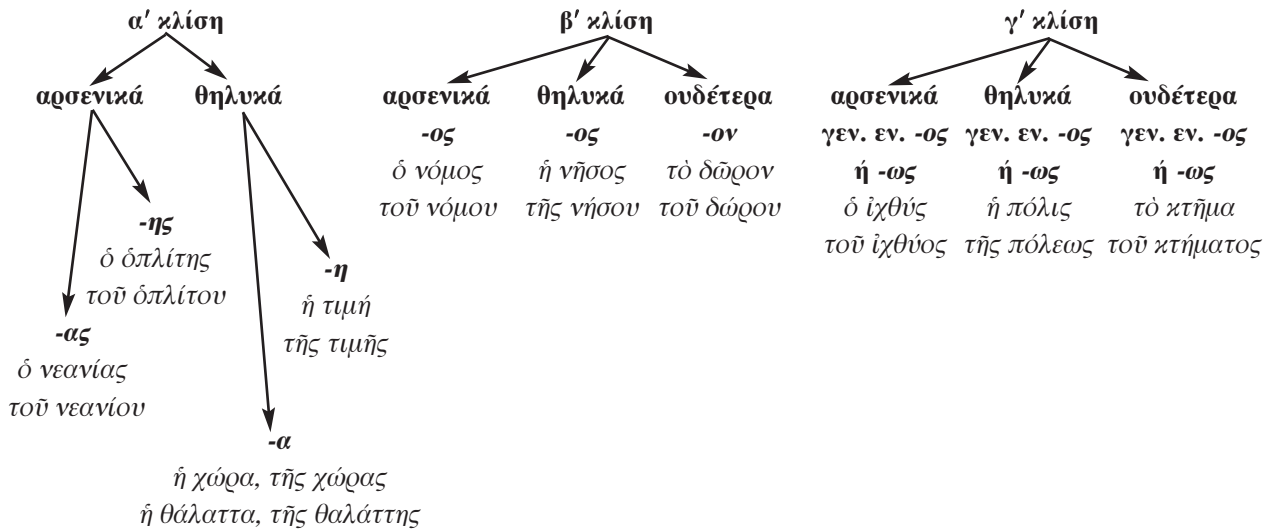

3. Παρεπόμενα του ρήματος

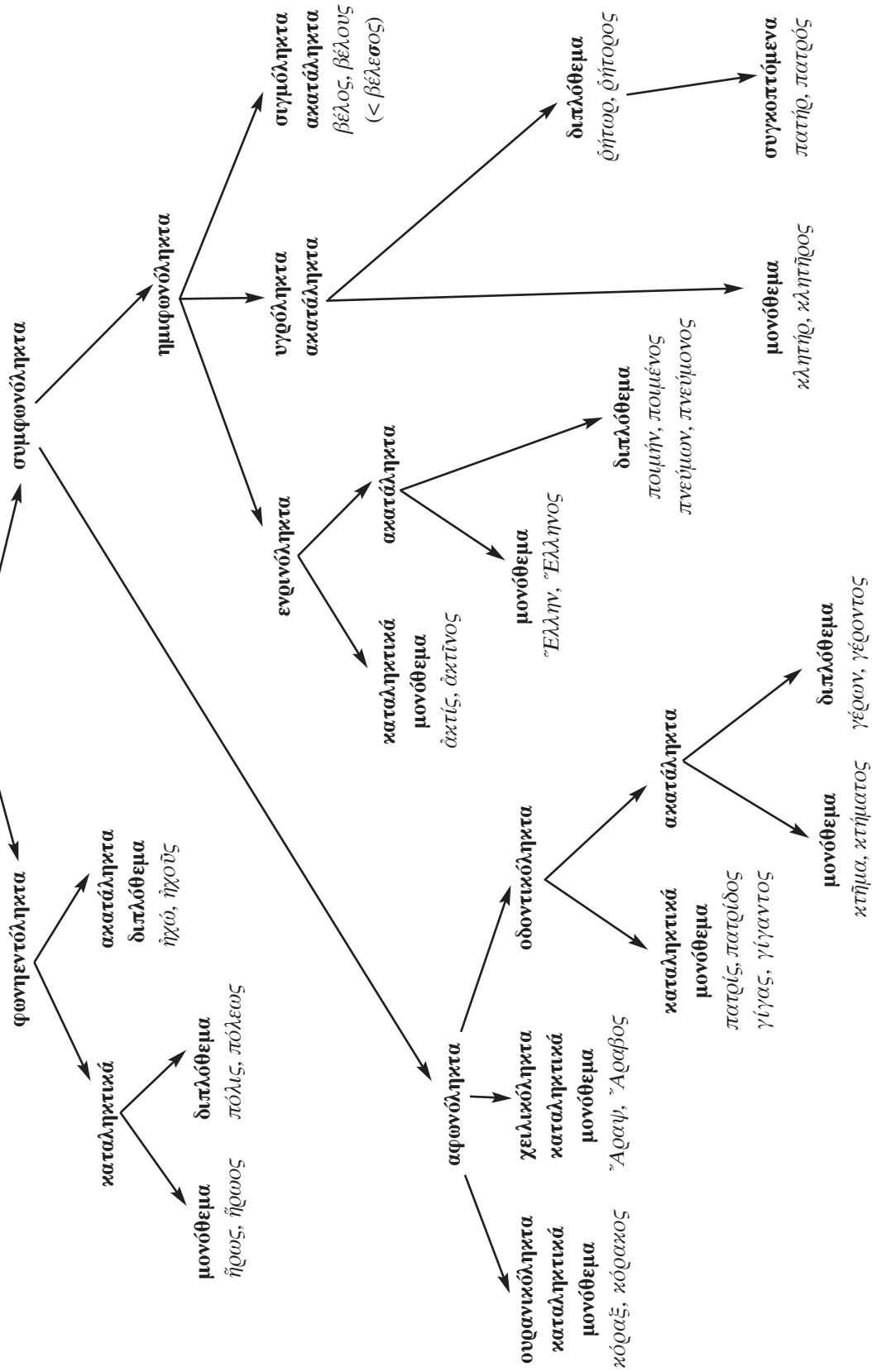

Γ. Τα ουσιαστικά

1. Οι κλίσεις

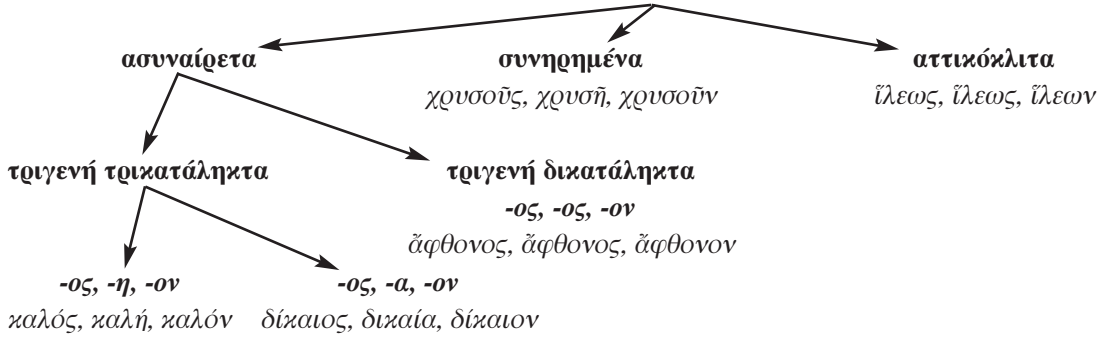

2. Η γ' κλίση

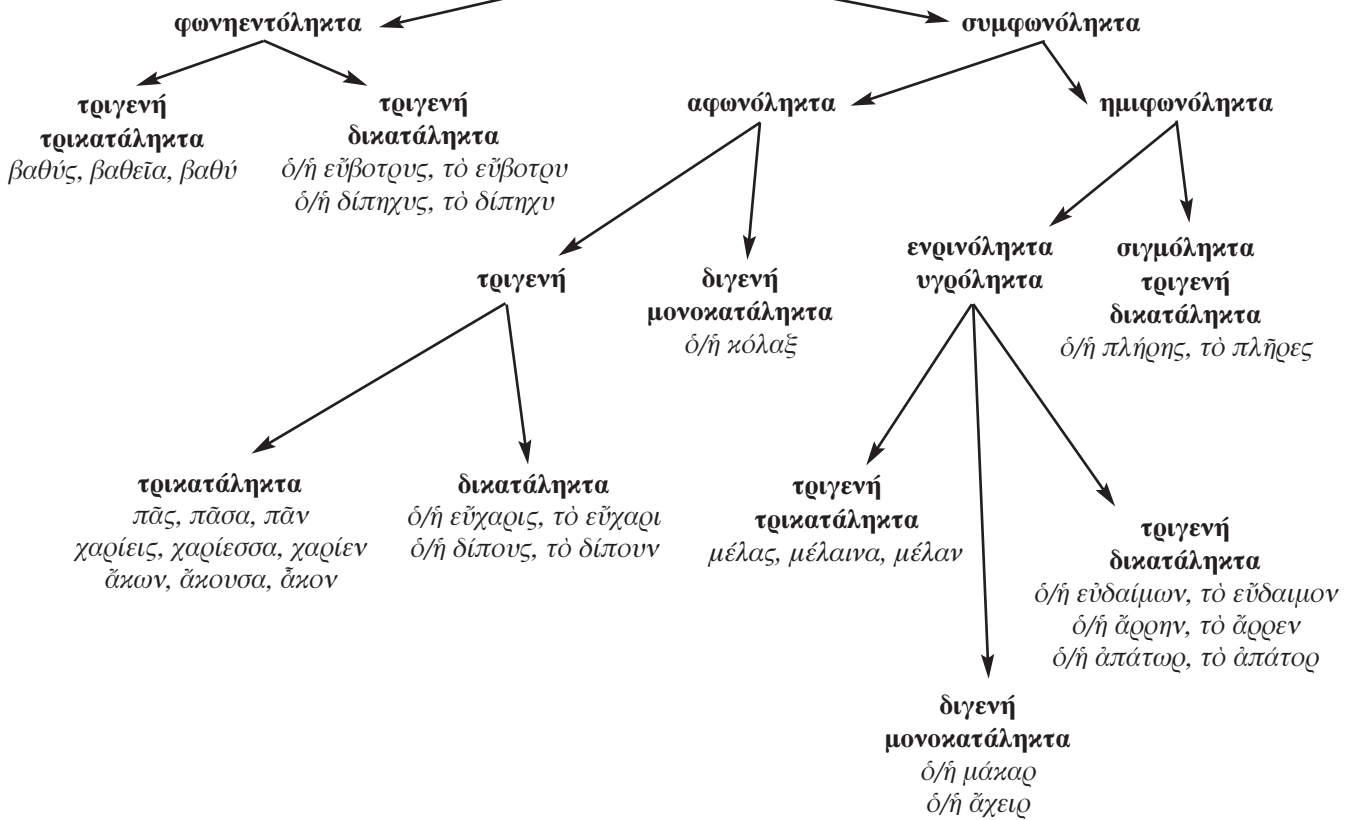

Δ. Τα επίθετα

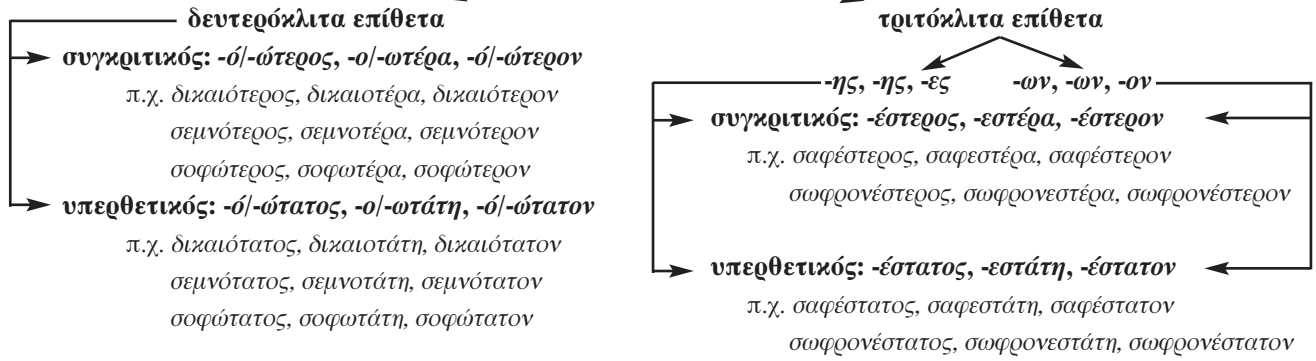
1. Δευτερόκλιτα

2. Τριτόκλιτα

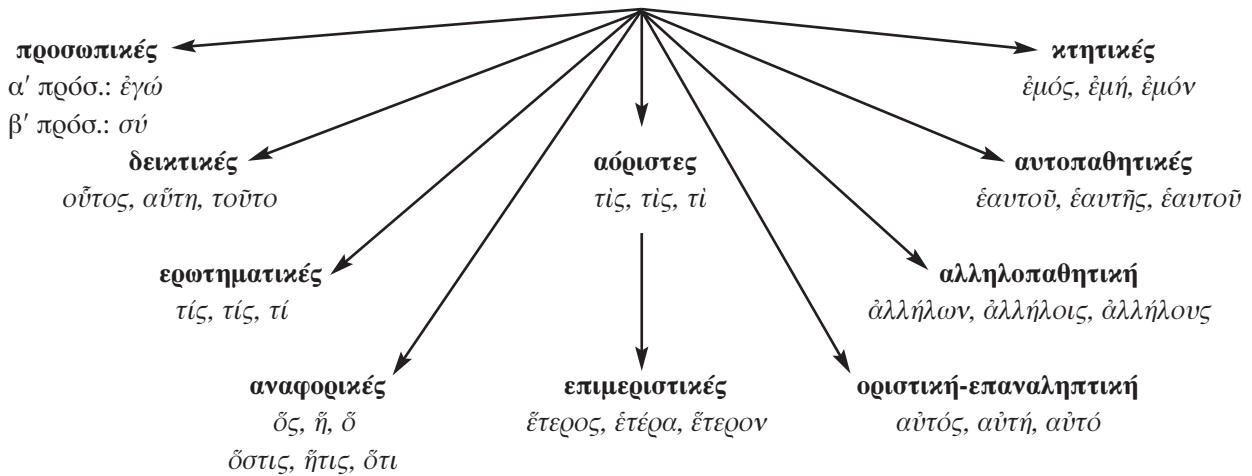
3. Τα ομαλά παραθετικά επιθέτων

4. Ανώμαλα παραθετικά επιθέτων

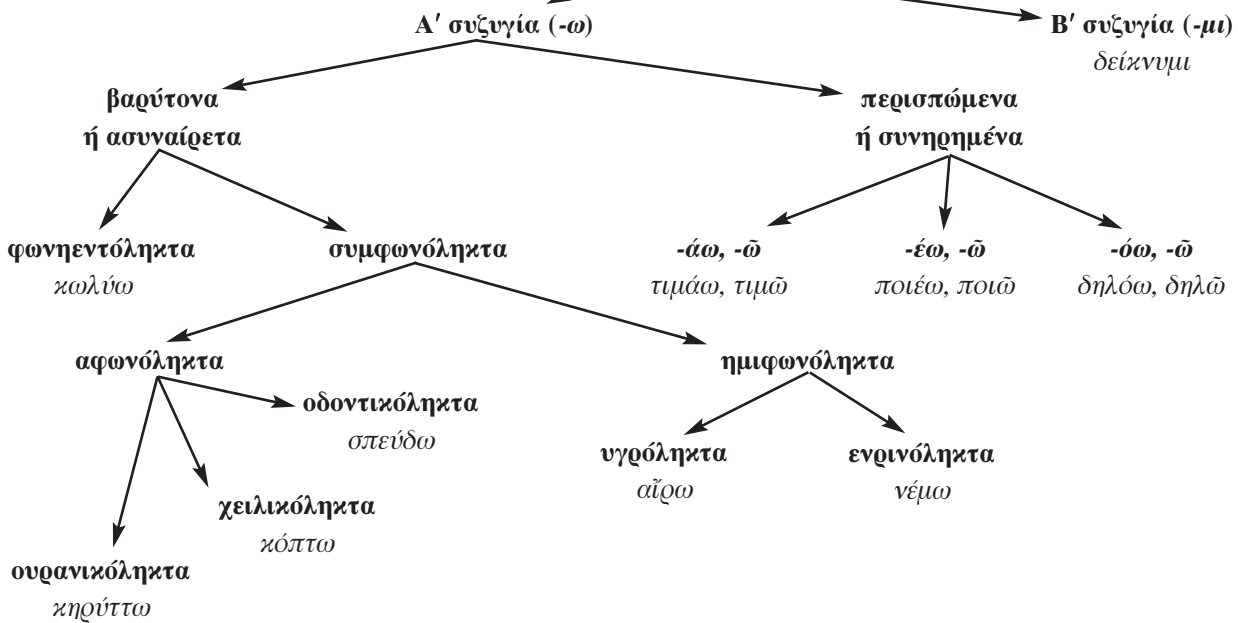
θετικός	συγκριτικός	υπερθετικός
άγαθός	ὁ, ἡ ἀμείνων, τὸ ἄμεινον ὁ, ἡ βελτίων, τὸ βέλτιον ὁ, ἡ κρείττων, τὸ κρείττων ὁ, ἡ λῶων, τὸ λῶον	ἄριστος, -η, -ον βέλτιστος, -η, -ον κράτιστος, -η, -ον λῶστος, -η, -ον
κακός	ὁ, ἡ κακίων, τὸ κάκιον ὁ, ἡ χείρων, τὸ χείρον	κάκιστος, -η, -ον χείριστος, -η, -ον
καλός	ὁ, ἡ καλλίων, τὸ κάλλιον	κάλλιστος, -η, -ον
μέγας	ὁ, ἡ μείζων, τὸ μείζον	μέγιστος, -η, -ον
μικρός	ὁ, ἡ ἐλάττων, τὸ ἔλαττον	ἐλάχιστος, -η, -ον
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων, τὸ μείον	ὀλίγιστος, -η, -ον
πολύς	ὁ, ἡ πλείων, τὸ πλεόν	πλεϊστος, -η, -ον

Ε. Οι αντωνυμίες

ΣΤ. Το ρήμα

1. Οι συζυγίες

2. Η ομαλή αύξηση

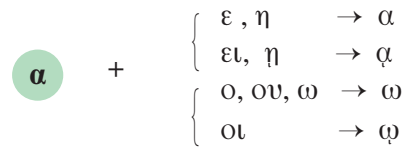
συλλαβική	χρονική
ἐ- λαμβάνω → ἐλάμβανον	α, ε → η ἄρχω → ἥρχον, ἐλπίζω → ἤλιζον
	αι, ει → η αἴρω → ἥρον, εικάζω → ἤκαζον
	ο → ω ὀρίζω → ὠρίζον
	οι → ω οἰκίζω → ὤκιζον
	ἰ, ῥ → ἰ, ῥ ἰδρύνω → ἰδρυνον, ὑβρίζω → ὑβριζον
	αυ, ευ → ηυ αὔξω → ἠῦξον, εὔδα → ἠῦδον

3. Ο ομαλός αναδιπλασιασμός

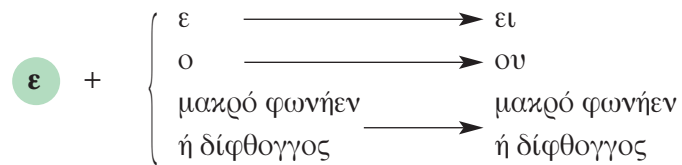
Το ρήμα αρχίζει από:	εἶδος αναδιπλασιασμοῦ
A. <ol style="list-style-type: none"> 1. απλό σύμφωνο (εκτός του ῥ-) 2. δύο σύμφωνα, από τα οποία: <ul style="list-style-type: none"> το πρώτο είναι άφωνο (κ, γ, χ, π, β, φ, τ, δ, θ) και το δεύτερο υγρό ή ένρικο (λ, ρ, μ, ν,) 	επανάληψη του αρχικοῦ συμφώνου + ε λύω → λέλυκα γράφω → γέγραφα
B. <ol style="list-style-type: none"> 1. διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ) 2. ῥ- 3. δύο σύμφωνα, χωρίς να είναι το πρώτο άφωνο και το δεύτερο υγρό ή ένρικο 4. τρία σύμφωνα 	συλλαβική αύξηση ψηφίζω → ἐψηφίκα ῥάπτω → ἔρραφα κτείνω → ἔκτονα στρατεύω → ἐστράτευκα
Γ. φωνήεν ή δίφθογγο	χρονική αύξηση ἐλπίζω → ἤλιπκα ἀθροίζω → ἤθροικα

4. Τα συνηρημένα ρήματα

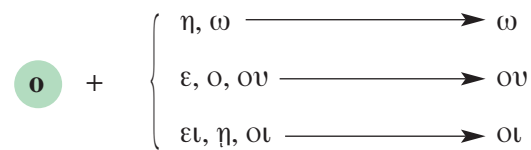
α. Οι συναιρέσεις των ρημάτων α' τάξης (-άω)

β. Οι συναιρέσεις των ρημάτων β' τάξης (-έω)

γ. Οι συναιρέσεις των ρημάτων γ' τάξης (-όω)

5. Ρήματα που σχηματίζουν β' αόριστο

ρήμα	β' αόριστος οριστικής	β' αόριστος υποτακτικής
ἄγω	ἤγαγον	ἀγάγω
αἰρῶ	εἶλον	ἔλω
αἰσθάνομαι	ἦσθόμην	αἴσθωμαι
ἀμαρτάνω	ἤμαρτον	ἀμάρτω
ἀποθνήσκω	ἀπέθανον	ἀποθάνω
ἀφικνούμαι	ἀφικόμην	ἀφίκομαι
βάλλω	ἔβαλον	βάλω
γίγνομαι, εἰμί	ἐγενόμην	γένωμαι
ἔρχομαι	ἦλθον	ἔλθω
εὐρίσκω	εὗρον, ηὔρον	εὔρω
ἔχω	ἔσχον	σχῶ
λαγχάνω	ἔλαχον	λάχω
λαμβάνω	ἔλαβον	λάβω
λανθάνω	ἔλαθον	λάθω
λέγω	εἶπον	εἶπω

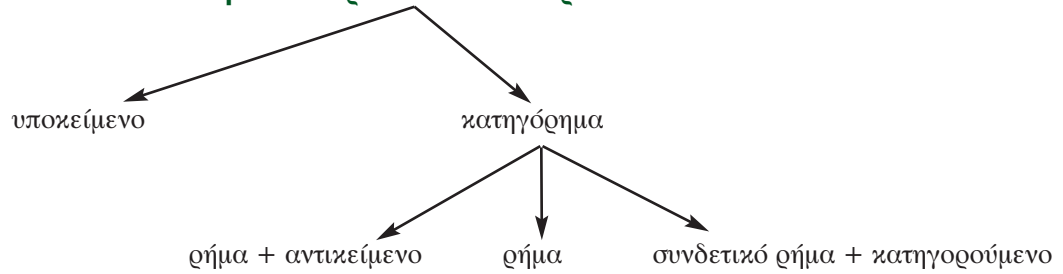
λείπω	ἔλιπον	λίπω
μανθάνω	ἔμαθον	μάθω
ὄρω	εἶδον	ἴδω
πάσχω	ἔπαθον	πάθω
πίπτω	ἔπεσον	πέσω
τυγχάνω	ἔτυχον	τύχω
τρέχω	ἔδραμον	δράμω
φέρω	ἤνεγκον	ἐνέγκω
φεύγω	ἔφυγον	φύγω

II. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

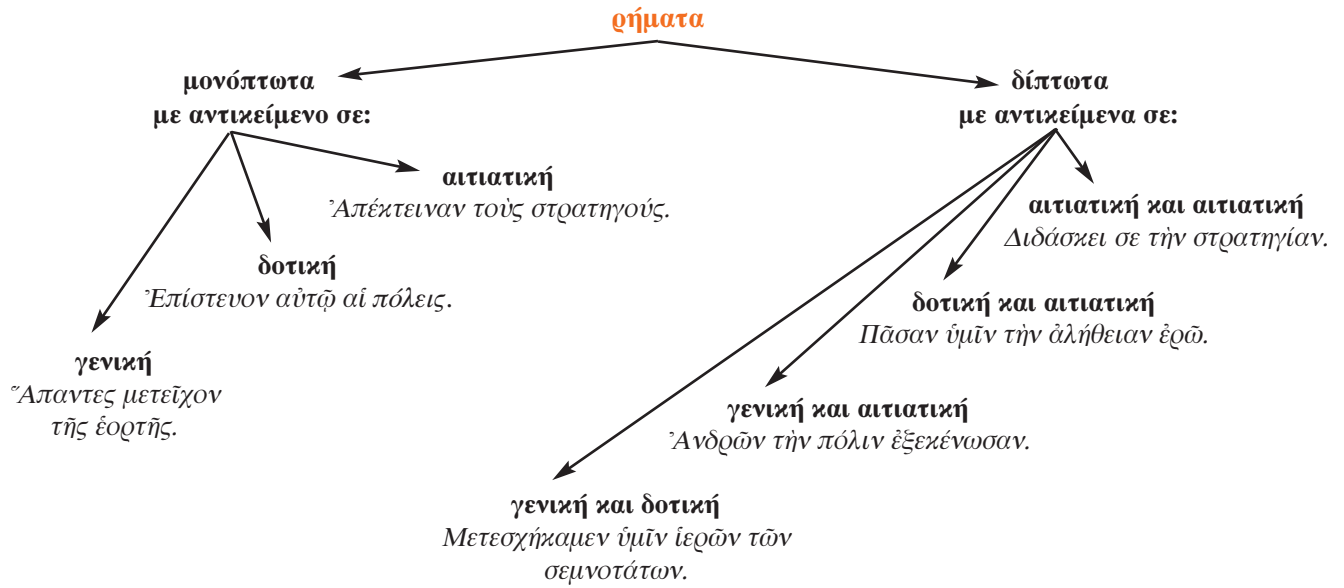
A. Τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους

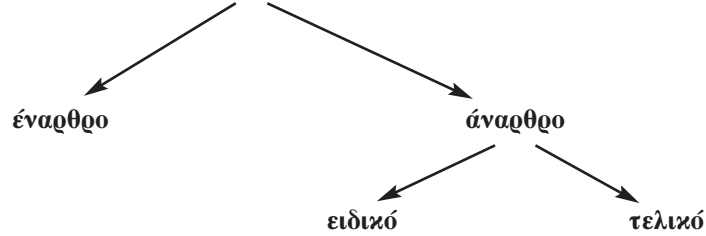
B. Οι βασικοί όροι των απλών προτάσεων

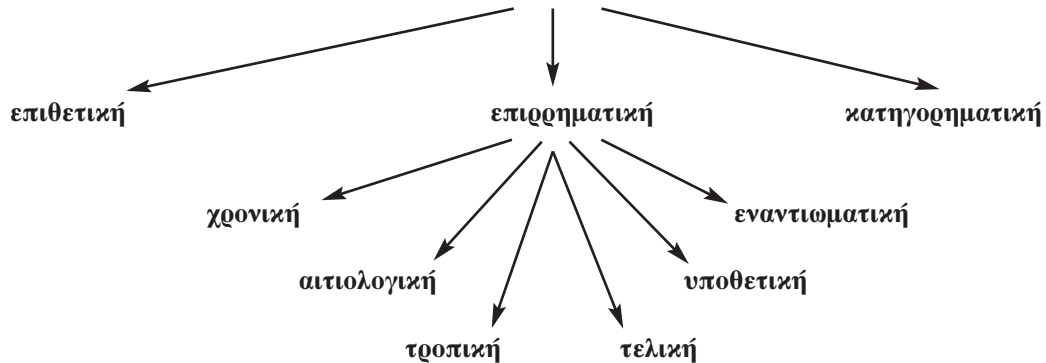
Γ. Το αντικείμενο του ρήματος

Δ. Τα εἶδη του απαρεμφάτου

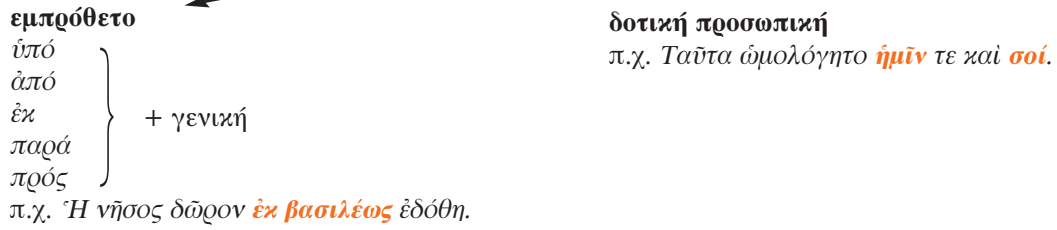

Ε. Τα εἶδη της μετοχής

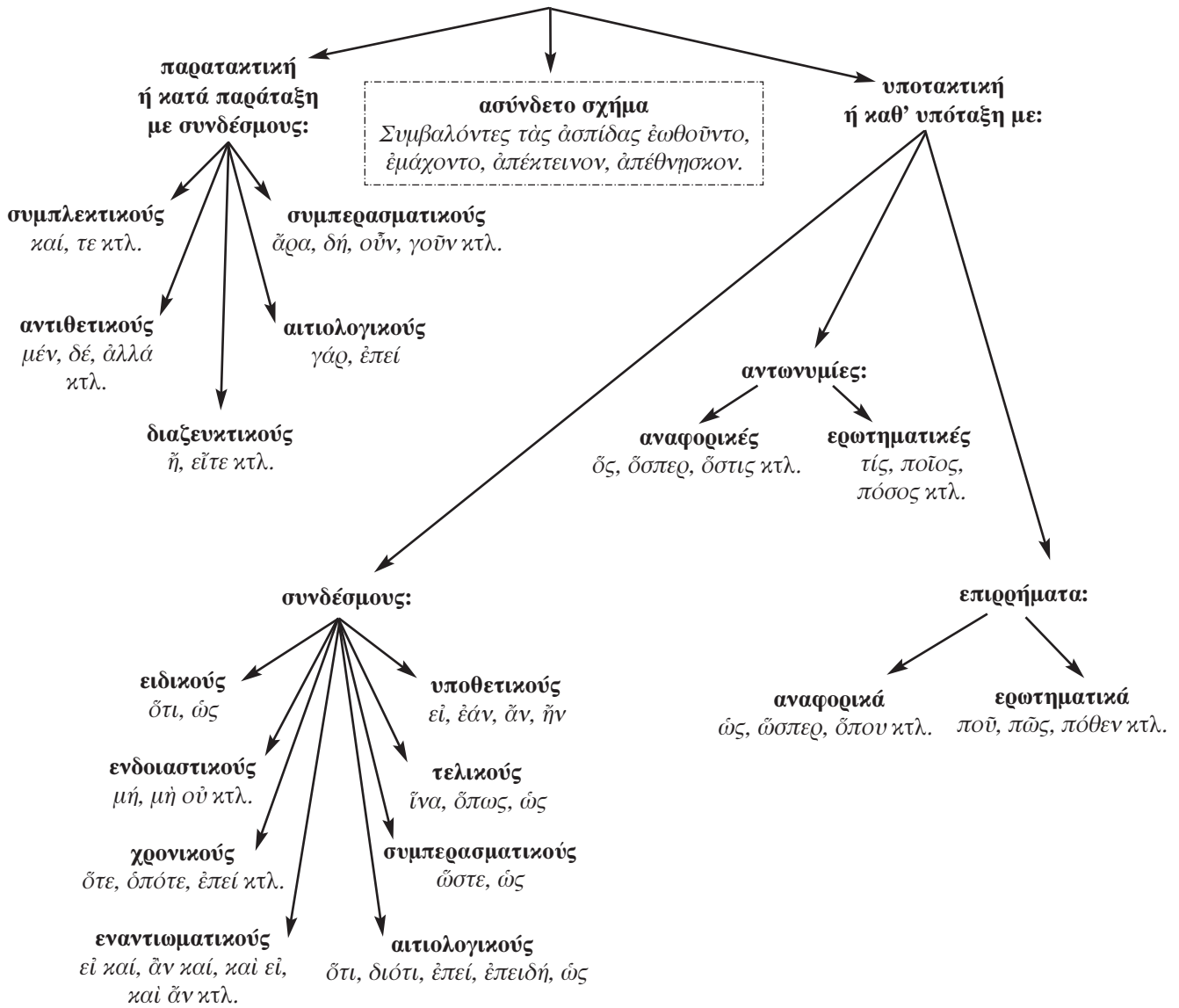

ΣΤ. Το ποιητικό αίτιο

Ζ. Σύνδεση προτάσεων ἢ ὀρων προτάσεων

Η. Οι προσδιορισμοί

2. επιρρηματικοί

1. ονοματικοί

1. Οι ονοματικοί προσδιορισμοί

ετερόπληστοι

ομοιόπληστοι

κατηγορηματικός προσδιορισμός

π.χ. Ἀγασίλαος **φαιδρῶ** τῷ προσώπῳ ἐκέλευσεν.

επιθετικός προσδιορισμός

π.χ. Σύνειμι ἀνθρώποις **τοῖς ἀγαθοῖς**.

επεξήγηση

π.χ. Θανάτῳ τῷ ἀλλοίστῳ ἀπώλετο, **λίμῳ**.

παραθέση

π.χ. Ἀφικνοῦνται εἰς Κερασσύντα, **πόλιν** Ἑλληνίδα.

σε αιτιατική

αναφορᾶς, π.χ. **γνώμην** ἱκανός και **τὰ πολέμα** ἄλκιμος

σε δοτική

αναφορᾶς, π.χ. τρᾶχὺς **τῇ φωνῇ** αντικειμενική, π.χ. δωρεὰ **τῷ δήμῳ**

σε γενική

κτητική, π.χ. ἡ πόλις **ἡμῶν**
 δημοουργοῦ, π.χ. **Σόλωνος** νόμοι
 διαίρετική, π.χ. **τῆς γῆς** ἡ ἀρίστη
 ὕλη, π.χ. στέφανος **δάφνης**
 περιεχομένου, π.χ. ἄλλος ἡμέρων **δένδρων**
 ιδιότητας, π.χ. ἔργα **ἀρετῆς**
 αξίας, π.χ. ἄγρος **ταλάντου** ἄξιος
 αιτίας, π.χ. **δίκη κλοπῆς**
 συγκριτική, π.χ. **τοῦτου** σοφώτερος
 αντικειμενική, π.χ. ἑπιμελής **τῶν φίλων**
 υποκειμενική, π.χ. πόλεμος **Πελοποννησίων** και **Ἀθηναίων**

πλάγιες πτώσεις
 γενική
 τόπου, π.χ. Πολύτροπος **αὐτοῦ** ἀποθηρᾷκει.
 χρόνου, π.χ. Ταῦτα **τῆς ἡμέρας** ἐγένετο.
 αιτίας, π.χ. Ζηλωὲς **σε τοῦ πλούτου**.
 αναφορᾶς, π.χ. Οὐ κακῶς **γνώμης** ἔχω.
 δοτική
 τόπου, π.χ. **Γῆ** ἔκειτο.
 χρόνου, π.χ. Πέμπτη **ἡμέρα** ἐξέπλευσαν.
 αιτίας, π.χ. **Αιμῶ** ἀπέθανεν.
 αναφορᾶς, π.χ. Ἰσχύειν **τῆ ψυχῆ** αἰζοῦ.
 ποσού, π.χ. **Τοσοῦτω** διέφερε τῶν ἄλλων.
 συνοδείας, π.χ. Κατέπλευσεν εἰκοσι **ναυσίν**.
 τρόπου, οργάνου, μέσου,
 π.χ. Τὸ σῶμα **πόνοις** γύμναζε.
 αιτιατική
 τόπου, π.χ. Ἐξελαίνει **σταθμοῖς** τρεῖς.
 χρόνου, π.χ. Ἐνταῦθα ἔμεινεν **ἡμέρας** ἑπτὰ.
 τρόπου, π.χ. Τίνα **τρόπον** τὴν θύραν κόψω;
 αιτίας, π.χ. **Τί** τῆνικαδε ἀρῖξαι;
 αναφορᾶς, π.χ. Ταράσσομαι **φρένας**.

εμπρόθετοι
 στάσης σε τόπο, π.χ. Ἀνάπαυται **ἐν τοῖς δένδροσίν** εἰσιν.
 κίνησης προς τόπο, π.χ. Ἀπῆλθον **ἐπ' οἴκου**.
 κίνησης ἀπὸ τόπο, π.χ. Ἀπῆλθον **ἐκ τῆς Κορίνθου**.
 κίνησης διὰ τόπου, π.χ. Ἡ δ' ἄρετῆ **διὰ μόχθων** βαίνει.
 χρόνου, π.χ. Ἐγένετο **ἐν ἔτει** πεντήκοντα.
 τρόπου, μέσου ἢ οργάνου, π.χ. Ἠπήθησαν **κατὰ κράτος**.
 αιτίας, π.χ. **Υπὲρ τῶν γεγεννημένων** ἀργίζετο.
 σκοπού, π.χ. **Πρὸς τί** με ταῦτα ἐρωτᾷς;
 αναφορᾶς, π.χ. Κήρυκας ἔπειψε **περὶ σπονδῶν**.
 εναντιώσεως, π.χ. Ὅρηγῃ καὶ τιμορῶα **κατὰ τούτου**.
 συνοδείας, π.χ. Ἐπαιδεύετο **σὺν τῷ ἀδελφῷ**.
 υπεράσπισσης, π.χ. Ἀμύνεσθαι **περὶ πάτρης**.
 ὄρου ἢ προϋπθέσεως, π.χ. Ἠρώτα **ἐπὶ τίσιν** ἂν γένοιτο σύμμαχος.

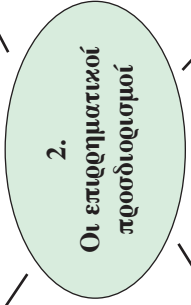
επιρρηματικές μετοχές
 τροπικές, π.χ. Ἀρξόμενοι ζῶσι.
 χρονικές, π.χ. Ταῦτα εἰπῶν **ἀνέστη**.
 αιτιολογικές, π.χ. Οἱ Κερκυραῖοι ὡς νενικηκότες
 τροπαίων ἔστησαν
 τελικές, π.χ. Ἦλθον **παύσουσα** τὸ σὸν μένος.
 υποθετικές, π.χ. **Νικησαντες** ἀπάντων κύριοι
 ἔεσεθε.
 εναντιωματικές, π.χ. Ἔλλην **ὄν** Ἑλληνας ἀδικεῖ.

κατηγορούμενα
 α. προκληπτικό ἢ του αποτελέσματος,
 π.χ. Φίλιππος **μέγας** ηὔξηθη.
 β. επιρρηματικό
 - τόπου, π.χ. Ἐσπήγουν **ὑπαίθριοι**.
 - χρόνου, π.χ. Ὁρθοῖος **ἦκε**.
 - τρόπου, π.χ. Ἄσμενος **ἔωρακά** σε.
 - σκοπού, π.χ. Αἶ νῆες ἦλθον **βοηθοί**.
 - τῆς, π.χ. Οἱ στρατηγοὶ **ἐξῆλθον**
πρώτοι.

επιρρήματα
 στάσης σε τόπο, π.χ. Πρωταγώρας **αὐτόθι** ἐστίν.
 κίνησης προς τόπο, π.χ. Θίβρων **ἀπῆλθεν** οἰκάδε.
 κίνησης ἀπὸ τόπο, π.χ. Ἀθήνηθεν **ἀπῆλθεν** ὁ κῆρυξ.
 κίνησης διὰ τόπου, π.χ. Τὰς πύλας **ἧ** ἐσῆλθον ἔκλρησε.
 τροπικά, π.χ. Βουλεύειν **βραδέως**.
 χρονικά, π.χ. Κατέβην **χθές** εἰς Πειραιᾶ.
 ποσοτικά, π.χ. Οὐ **πάνυ** νενόηκα.
 διαταγμῷ ἢ πιθανότητάς, π.χ. Ἴσως **εἴποιεν** ἂν πολλοί...
 βεβαιωτικά ἢ αρνητικά, π.χ. Οὐδαιῶδες **δεῖ** ἀδικεῖν.

απαρρέμφατα
 σκοπού, π.χ. Τὴν πόλιν **αὐτοῖς** παρέδοσαν **φυλάττειν**.
 αποτελέσματος, π.χ. Οὐ μάντις **εἰμί** τάφανῃ **γνώναι**.
 αναφορᾶς, π.χ. Δυνατός **ἐστί** ὁ ῥήτωρ **λέγειν**.

δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις
 χρονικές, π.χ. Ὅτε **ἡ μάχη ἐγένετο**, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὢν.
 αιτιολογικές, π.χ. Μὴ θαυμάζετε **ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι**.
 τελικές, π.χ. Δίκαιος γίγνου, **ἵνα καὶ δίκαιον τυγχάνης**.
 υποθετικές, π.χ. **Εἰ μὴ τοὺς νόμους τηροῦμεν**, λέλυται πάντα.
 εναντιωματικές, π.χ. **Εἰ καὶ μὴ βλέπεις**, φρονεῖς δ' ὄμως.
 συμπαρασυστατικές, π.χ. Κραυγὴν ἐποίουν, **ῶστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκοίειν**.
 αναφορικές, π.χ. Θαυμαστὸν ποιεῖς, **ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως**.

Θ. Το μόριο ἄν

υποθετικό

- α. Βρίσκεται στην **αρχή** της πρότασης στην οποία ανήκει (δευτερεύουσα υποθετική).
  - β. Συντάσσεται με **υποτακτική**.
  - γ. Δέχεται **άρνηση μή**.
  - δ. **Μεταφράζεται** στη ν.ε. με τον υποθετικό σύνδεσμο «αν».
- π.χ. Ἐάν ἐμέ ἀποκτείνητε, οὐκ ἐμέ βλάψετε, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς.

οριστολογικό

- α. Είναι πάντοτε η **δεύτερη λέξη** της πρότασης στην οποία ανήκει· η πρώτη είναι αναφορική αντωνυμία, αναφορικό επίρρημα, χρονικός ή τελικός σύνδεσμος.
  - β. Συντάσσεται με **υποτακτική**.
  - γ. Δέχεται **άρνηση μή**.
  - δ. Στη ν.ε. **δε μεταφράζεται** ή αποδίδεται με: «**τυχόν**», «**ίσως**», «**δήποτε**».
- π.χ. Ἄκουσον, ὡς ἂν μάθῃς.

δυνητικό

- α. Δέχεται **άρνηση οὐ**.
- β. Συντάσσεται με:

ευκτική (πλην μέλλοντα)

Η **δυνητική ευκτική** δηλώνει κάτι το δυνατό στο παρόν και στο μέλλον. Αποδίδεται με: θα + παρατατικό, θα μπορούσα να + ρήμα,
π.χ. Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιοῦτοῖς ἄχθουσθε;

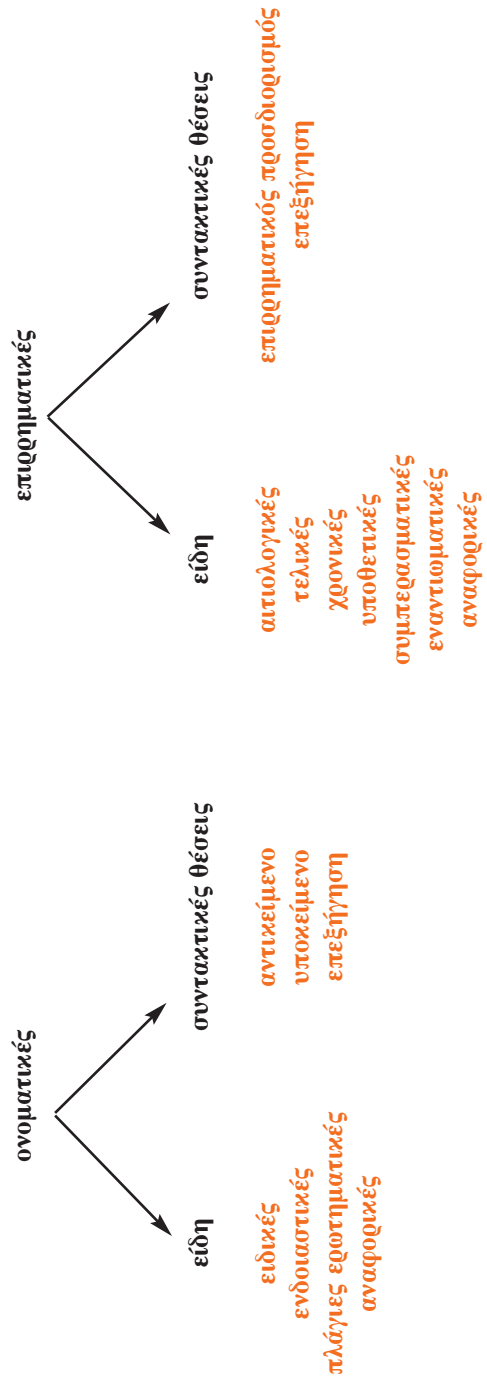
οριστική (μόνο ιστορικών χρόνων)

Η **δυνητική οριστική** δηλώνει κάτι το δυνατό στο παρελθόν ή κάτι αντίθετο του πραγματικού. Αποδίδεται με: θα + παρατατικό ή θα + υπερσυντέλικο.
π.χ. Ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἔνεκεν Μειδίαν ζῆν.

απαρέμφατο ή μετοχή (πλην μέλλοντα).

Δυνητικό απαρέμφατο ή μετοχή συναντάμε στον πλάγιο λόγο και προέρχονται από δυνητική ευκτική ή δυνητική οριστική του ευθέος λόγου· συνήθως αποτελούν απόδοση εξαρτημένου υποθετικού λόγου.
π.χ. Δοκεῖ μοί τις οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν (= οὐκ ἂν ἁμάρτοι) εἰπῶν ὅτι νυνὶ κρίνεται μὲν Ἀριστογείτων, δοκιμάζεσθε δὲ καὶ κινδυνεύεθ' ἡμεῖς περὶ δόξης.

I. Οι δευτερεύουσες προτάσεις

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α').

ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

